K-Provincie Oost Vlaanderen-Kulturele Bibliotheek-

M E D E D E L I N G E N

TIJDSCHRIFT VAN HEEMKRING OKEGEM

Redactieadres en verantwoordelijke uitgever : J. Van der Speeten,
Guldenboom, 9
9400 Ninove (Okegem)

Uitgegeven met de steun van het Stadsbestuur van Ninove en van het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen.

N E G E N D E J A A R G A N G 1 9 8 4 N R S. 2 - 3

I N H O U D

- Gisleen Van Havermaet en zijn familie te Okegem blz. 48
- Informatie blz. 95

--o0o--

GISLEEN VAN HAVERMAET EN ZIJN FAMILIE TE OKEGEM

Deze bijdrage knoopt in zekere zin aan met de bijdrage van G. Van Herreweghen die ons eerste Mededelingenblad van 1984 vulde. Het wordt dus terug een familiegeschiedenis, een brok levende werkelijkheid voorzien van het nodige scheutje romantiek, waarin elk lid van de familie terug geplaatst wordt in de tijd en het milieu waarin zij geleefd, gestreefd, geleden en gezegevierd hebben.

De geschiedenis van een dorp is moeilijk te begrijpen zonder de grondige kennis van de genealogie van de af- en aantredende geslachten. Het zijn mannen, vrouwen, families die de geschiedenis hebben gemaakt.

Elke familie kan op verdienstelijke personen bogen, zoals ook in de meest illustere ergens een zwart schaap verdoken zit (1).

In hun geschiedenis van de gemeente Okegem vernoemen De Potter en Broeckaert Gisleen Van Havermaet als enige verdienstelijke man te Okegem geboren. Hij gaat de geschiedenis in als laatste abt van de Sint-Adriaansabdij te Geraardsbergen (2).

Daar hun biografische schets eerder summier is, willen we in deze bijdrage een uitgebreider levensschets van deze omstreden figuur geven. Maar het gaat hem niet alleen om Gisleen Van Havermaet, wij willen ook de familiegeschiedenis behandelen van de Van Havermaetes, een familie die vooral in de 18^{e} en 19^{e} eeuw een leidende rol gespeeld heeft te Okegem.

Op 12 maart 1984 hielden we te Geraardsbergen een voordracht over Gisleen Van Havermaet en zijn familie te Okegem. Deze voordracht, georganiseerd door de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, afdeling Geraardsbergen, kende een ruime belangstelling. De tekst van dit referaat vormt dan ook het scharnier van deze bijdrage.

Volledigheidshalve moeten we er echter aan toevoegen dat er over dit onderwerp reeds een bijdrage verscheen. Dom Wilfried Verleyen, dr. historicus en monnik te Affligem, handelde reeds over "Dom

Anselmus Van Havermaet en zijn familie te Okegem" (3)
Voor het samenstellen van deze bijdrage heb ik dankbaar gebruikgemaakt van enkele gegevens die hierin voorkomen. Dit basismateriaal hebben we verder aangevuld met gegevens die me zeer bereidwillig verstrekt werden door dr. historicus Herman Van Isterdael. Hij bezit immers een hele reeks fiches waarop genealogische en andere interessante gegevens over Okegemse families genoteerd staan.
Vooraleer echter de familiegeschiedenis aan te snijden willen we u eerst een bondige beschrijving geven van de soms woelige en verwarde tijd waarin enkele figuren van deze familie leefden.

I. HISTORISCH OVERZICHT VAN DE PERIODE WAARIN DE VAN HAVERMAETES LEEFDEN

Op 22 mei 1713 werd te Utrecht het vredesverdrag ondertekend door Engeland, de Verenigde Provinciën, en Frankrijk. Deze vrede stelde definitief een eind aan het Spaanse Regime in ons land. Onze streken stonden van nu af onder het bewind van Oostenrijk en werden voortaan Oostenrijkse Nederlanden genoemd. De vrede en rust zouden ongeveer 30 jaar in ons land duren.
Onze eerste Oostenrijkse vorst was keizer Karel VI. Hij werd als graaf van Vlaanderen te Gent op 18 oktober 1717 ingehuldigd en liet zich op deze plechtigheid vertegenwoordigen door markies Van Priè.
Twee afgevaardigden van de Stad Ninove waren op deze huldiging aanwezig : burgemeester J. B. Sturtewaghen, heer van Okegem en Idevoorde en B. de Meerbeke, hoogbaljuw van Ninove. Ook abt F. Van der Haeghen was op de plechtigheid aanwezig (4).
Tijdens het Oostenrijks bewind komt het stads- en dorpsbestuur meer en meer onder de onmiddellijke controle van hogerhand. De aanstelling van de schepenen lag echter nog steeds in de bevoegdheid van de Heer of Vrouw.
Op 20 oktober 1740 overleed Keizer Karel VI. Hij werd opgevolgd door zijn dochter Maria Theresia. Daar de grote mogendheden hiermee niet akkoord gingen brak de Oostenrijkse Successieoorlog los. Keizerin Maria Theresia moest zich verdedigen tegen de Fransen en de Pruisen terwijl ze kon rekenen op de steun van Engeland en de Verenigde Provinciën (Nederland).
De Franse koning Lodewijk XV maakte aanspraak op de Zuidelijke Nederlanden en slaagde erin ze, na zijn overwinning te Fontenoy, (1745) geheel te bezetten. In 1747 hield hij in hoogst eigen persoon zijn plechtige intrede in onze belangrijkste steden.
Pastoor Antonius De Maeseneer noteerde hierover in het Liber Memoriales : "Den 8 7ber 1745 is 't fransh leger hier tusschen Aelst en Ninove komen camperen en is opgebroken den 15 8ber. den oorlogh, heeft geduert tot 't beginsel vant jaer 1748 en int

selve jaer zijn de fransche uyt dit landt getrocken".
Door de vrede van Aken (1748) schonk evenwel de Franse Koning, die op een bondgenootschap met Oostenrijk tegen Engeland en Pruisen was gesteld, de Zuidelijke Nederlanden terug aan keizerin Maria Theresia.
In dit krijgsrumoer vond op 27 april 1743 de inhuldiging plaats van Maria Theresia als gravin van Vlaanderen. Ze liet zich vertegenwoordigen door prins Karel van Lorreinen.

Keizerin Maria Theresia regeerde over onze gewesten van 1740 tot 1780. Het was een periode zonder schokkende gebeurtenissen.

Na haar dood (10 december 1780) werd haar zoon Jozef II onze nieuwe vorst. Hij was echter doordrongen van de geest der "Verlichting".
De Oostenrijkse vorsten waren verlichte despoten, die naar de formule "Alles voor het volk, niets door het volk" weliswaar alle beslissingen eigenhandig troffen, maar meestal maatregelen voorzagen die hun onderdanen moesten ten goede komen.
Gedreven door een onstuimige dadendrang wou Jozef II zijn moderne denkbeelden zo vlug mogelijk verwezenlijkt zien. Tijdens zijn tienjarig bewind verdwenen vele voorrechten van standen en gilden. Belemmeringen die de handel hinderden werden bruusk uit de weg geruimd.
Zijn bezoek aan de Nederlanden in 1781 verwekte een storm van enthousiasme onder het volk. Duizende verzoekschriften werden hem aangeboden. Voor het gewone volk was hij zeer vriendelijk en voorkomend, doch de machtigen en geestelijken werden eerder koel behandeld.
Jozef II noemde het zuidnederlandse bestuursapparaat "monsterachtig" en het land "een aristocratische staat, door de talloze instanties, corporaties, Statenvergaderingen, magistraten en de clerus, waar de uitoefening van de macht zich een weg moest zoeken en voortdurend afgeremd werd waar Staten van grootgrondbezitters, prelaten en burgers slechts hun eigen belang dienden en er het algemeen welzijn aan opofferden". (5)
Merkwaardig genoeg trad Jozef II veel ingrijpender op tegen het zwakste element binnen de groep der machtigen nl. de geestelijkheid. Het geheel van de kerkelijke hervormingen beoogde een her-

verdeling en herinrichting van de kerk en haar mogelijkheden ten bate van een "verlichte" zielezorg en sociale dienstverlening.
In april 1783 kwam er een decreet dat de afschaffing en ontbinding van de "onnuttige" beschouwende kloosterorden afkondigde. (Dit waren orden die geen activiteit in de zielezorg, onderwijs of ziekenzorg hadden). Deze maatregel leidde tot een begrijpelijke opschudding bij de geestelijkheid en het volk. Immers 165 kloosters, samen ruim 2 600 religieuzen tellend, werden in ons land afgeschaft. De goederen hiervan werden publiek verkocht en de kloosterlingen met een klein pensioen de laan uitgestuurd. De volgende jaren zijn gekenmerkt door hervormingsdecreten van de Keizer, die hier als elders op gemor werden onthaald.

Wij citeren o.a. :

- 18 juli 1784 : verbod om nog in kerken en kapellen te begraven
- 8 april 1785 : afschaffing van alle broederschappen
- 10 mei 1785 : beperking van kerkelijke ommegangen en processies

Pas in 1785 - na het verdrag van Fontainebleau - kreeg de regering de handen vrij voor de voorbereiding van de grote hervormingen, vooral inzake bestuur en rechtspraak.

In 1786 liet Jozef II de bisschoppelijke priesterseminaries sluiten en stichtte hij een algemeen seminarie te Leuven dat onder staatsgezag stond en waar zijn nieuwe denkbeelden werden aangeleerd aan de seminaristen. De breuk met de contra-reformatorische priesteropleiding leidde tot zware spanningen met de kerkelijke overheid, tot een bitsige pamflettenstrijd en zelfs tot relletjes onder de seminaristen.
Het kerkelijk ongenoegen nam nog toe ten gevolge van de tellingen van de kerkelijke goederen en benefica (edikt van april 1787). Op 1 januari 1787 verscheen het decreet dat de afschaffing inhield van de oude gewesten en de verdeling van de Zuidelijke Nederlanden in negen provincies omschreef. Terzelfdertijd was er ook een hele rechterlijke hervorming gepland : alle bestaande rechtbanken en jurisdicties zouden worden afgeschaft en nieuwe onafhankelijke, goedkope en voor de armen zelfs gratis werkende

koninklijke rechtbanken kwamen in de plaats. In de voornaamste steden zou een rechtbank van eerste aanleg gevestigd worden. Deze hervormingen waren niet alleen revolutionair doordat ze vooruitliepen op hun tijd. Ze beroofden de lokale machtigen van hun rechtsmacht en grote bestuurlijke autonomie en ontkrachten bovendien hun grote verweermiddel, de Statenvergaderingen.
Een hele boel ambtenaren zagen door deze maatregel hun ambt afgeschaft en van nabij gecontroleerd, terwijl voor de onderdanen de weg van het verhaal open lag.
Na de bekendmaking van de reorganisatie (april 1787) regende het protesten van allerlei raden, besturen en particulieren, die zich benadeeld achtten.
Niettegenstaande het verzet van de Staten van Vlaanderen, bleef Jozef II koppig en gelastte de keizerlijke bevelen met geweld te doen uitvoeren. De ontruiming van het seminarie van Gent eind januari 1788 verwekte in Vlaanderen een nieuwe opschudding. De misnoegdheid was vooral merkbaar bij de adel, de hoge burgerij en de geëstelijkheid. De toestand verergerde nog, wanneer de regering een bespiedingssysteem in voege bracht : ambtenaars moesten onregelmatigheden rapporteren en deze zagen zelfs in de minste bijeenkomst van vreedzame burgers samenzweringen tegen het gezag.
In de loop vna 1789 werd de revolutie voorbereid : een geheim genootschap "Pro aris en focis" (voor outer en heerd) werd opgericht, dat overal comités stichtte, milities voorbereidde, soldaten door omkoperij tot desertie aanzette en vrijwilligers ronselde voor een kleine legermacht over de grens.
Op 24 oktober 1789 viel J. A. Van der Mersch, opperbevelhebber van de partiotten, met een legertje ons land binnen en versloeg op 27 oktober een Oostenrijks detachement te Turnhout. Stad na stad werd met behulp van de milities veroverd en op het einde van het jaar bleef alleen nog Luxemburg in Keizerlijke handen.
De ene provincie na de andere verklaarde de keizer vervallen als vorst en op 10 januari 1790 werd de onafhankelijkheid van de "Unie van de Verenigde Belgische Staten" uitgeroepen, een statenbond waarin iedere provincie zijn zelfstandigheid bewaarde.
Toen Jozef II op 20 februari 1790 te Wenen overleed volgde zijn broer Leopold II hem op. Deze herwon eind 1790 de Zuidelijke

Nederlanden en schonk aan ons volk zijn oude instellingen terug.
De regering van Leopold II was van korte duur. De keizer overleed op 3 maart 1792 en werd opgevolgd door Frans II.
Onze bevolking vergat voor een tijdje haar onenigheid en alle aandacht en vrees ging meer en meer naar Frankrijk.
Immers de Franse Revolutie die begonnen was op 14 juli 1789, stelde brutaal een einde aan het Ancien Regime en voltrok zich in snel tempo.

Van november 1792 tot maart 1793 werden onze gewesten voor de eerste maal door de Franse Republikeinen bezet. Generaal Dumouriez had immers te Jemappes op 16 november 1792 een overwinning behaald op de Oostenrijkers.
Veel inwoners van ons land begroetten de Fransen als bevrijders. Zij geloofden dat de Fransen een onafhankelijke Belgische republiek zouden oprichten, doch deze zou door de gebeurtenissen brutaal weerlegd worden. De door de Franse Nationale Conventie gestemde decreten werden ook van kracht in ons land en verwekten een belangrijke beroering.
De eerste Franse bezetting nam plots een einde door de overwinning van de Oostenrijkse troepen op generaal Dumouriez te Neerwinden (18 maart 1793).

Van maart 1793 tot juni 1794 kwam voor ons land de tweede Oostenrijkse restauratie. De nederlaag van de Fransen te Neerwinden maakte voorlopig een einde aan de plannen van de Jacobijnen die met duizenden het wegtrekkend leger volgden.
Het Oostenrijks leger ontruimde na de slag van Fleurus (26 juni 1794) onze streken voorgoed en van dan af begint voor ons land het Franse tijdvak.

Op 1 oktober 1795 werd ons land officieel bij Frankrijk gehecht. Door de vrede van Campo Formio erkende de Oostenrijkse keizer deze annexatie.
Eind oktober werd de Nationale Conventie ontbonden en vervangen door het "Directoire". Dit bestuur muntte uit door godsdienst-haat en onverdraagzaamheid tegenover de katholieken. In 1796 schafte het de katholieke eredienst af en voerde het de cultus in van de "godin der rede" (6).

Op 5 september 1797 kwam het Directoire aandragen met de eed van haat aan het koningschap en trouw aan de republiek. Alle staatsambtenaren, alsook de clerus, moesten deze eed afleggen. Een overgrote meerderheid van de priesters weigerden die eed af te leggen.
Van dan af kan men hier van kerkvervolging spreken. Kerken werden gesloten en geplunderd. Elke godsdienstoefening was ten strengste verboden. De onbeëdigde priesters werden vervolgd en indien men ze kon vatten, naar de eilanden Ré of Oleron verbannen en zelfs naar Frans Guyana (Amerika) gevoerd. Van de ruim 9 000 priesters die in ons land de eed geweigerd hadden af te leggen, werden er slechts 409 opgepakt. Dit was dank zij de landelijke bevolking, die haar priesters genegen was en steunde. Gekleed als boer, koopman of stielman, bezochten ze hun parochianen. Hun priesterwerk verrichtten ze meestal bij nacht, in stallingen, schuren of zolders.
Na de conscriptiewet van 1798 brak te Overmere de "Boerenkrijg" uit, die vooral een opstand was van Vlaamse boeren en burgers.

In 1799 kwam Napoleon Bonaparte met roem overladen uit Egypte te Parijs aan. Op 3 november bracht hij het "Directoire" ten val en riep zichzelf uit tot eerste-consul van Frankrijk.
Na de machtovername door Napoleon kwam er wat licht in de "Beloken tijd". Bij proclamatie van 28 december 1799 verklaarde hij alle erediensten vrij. De nog niet verkochte kerkelijke goederen moesten teruggegeven worden. De eed van haat aan het koningdom werd afgeschaft of beter, werd vervangen door een belofte van onderwerping aan de wetten van de republiek en alle in dienst zijnde en in diensttredende priesters moesten deze belofte afleggen.
Veel geestelijken weigerden dit te doen omdat ze de nieuwe regering wantrouwden.
Op 15 juli 1801 kwam er tussen Napoleon en paus Pius VII een concordaat tot stand. De 17 artikelen die het bevatte, waarborgden de Katholieke kerk volledige vrijheid. Voortaan zou de eerste consul de bisschoppen benoemen, terwijl de paus de benoemde bisschop zou bevestigen.
De kerkgebouwen werden terug ter beschikking van de bisschoppen gesteld, doch bleven eigendom van de staat. Diegenen, die tijdens

de "Beloken tijd" kerkelijk goed hadden gekocht, mochten het gekochte goed in alle wettelijkheid behouden. De regering zou zorgen voor een passend onderhoud van de clerus.
Daarop richtte de paus een oproep tot alle bisschoppen van Frankrijk en België om loyaal afstand te doen van hun bisschopszetels. Daar niet alle bisschoppen hun ontslag aanboden, hief de paus deze bisdommen op. De bedoeling was : de bisdommen een nieuwe omschrijving en andere herders te geven.
Op 8 april 1802 werd het Concordaat goedgekeurd en als staatswet afgekondigd.
Maar tussen al die officiële en plechtige handelingen gebeurde er iets onwettig. Zonder de paus vooraf te hebben geraadpleegd voegde Napoleon aan het concordaat "77 organieke artikelen" toe die hij eveneens door het parlement had laten goedkeuren.
Napoleon wou hiermee de toegevingen van zijn kant in het concordaat ongedaan maken. Wat vooral opspraak maakte was o.m. alle pauselijke en bisschoppelijke brieven waren aan een staatscensuur onderworpen. De regering zou een catechismus samenstellen die moest gebruikt worden bij de onderrichting van de jeugd in geloofszaken. In de priesterseminaries moesten de Gallicaanse leerstellingen gedoceerd worden. Daarmee kwam de Kerk terug onder staatscontrole te staan.
Tevergeefs protesteerde de paus tegen deze vervalsing en machtsmisbruik. De moeilijkheden met Rome stapelden zich op.
Na de keizerskroning (2 december 1804) verbleef de paus nog 4 maanden te Parijs en trachtte door besprekingen de organieke wetten te versoepelen, maar tevergeefs. Geen enkele wijziging werd aangebracht in de bestaande wetgeving.
Op 2 februari 1808 viel Rome in handen van de Franse legers.
Bij dekreet van 17 mei 1809 lijfde Napoleon de pauselijke Staten in bij het Franse Keizerrijk. Deze beslissing werd op 11 juni 1809 te Rome afgekondigd. Nog dezelfde dag sprak de Paus de banvloek uit over de rovers van de Kerkelijke Staat. Op 6 juli reeds werd de Paus gevangen genomen en naar Savona gevoerd waar hij tot 9 juni 1812 streng werd bewaakt. Daarna verbleef hij tot de val van het keizerrijk in 1814 te Fonteinebleau opgesloten.

Cornelius Stevens (1747-1828) was de man die in ons land de ziel was van het verzet tegen het concordaat en de "Organieke Artikelen". Hij behaalde in 1774 te Leuven de licentie in de godgeleerdheid en werd daarna tot priester gewijd. Tijdens het Directoire weigerde hij de eed van haat af te leggen. In 1799 benoemde de paus hem tot vicaris-generaal van het bisdom Namen waar de bisschopszetel vakant was. In die hoedanigheid waarschuwde hij de priesters tegen de eed van haat, het concordaat en de Organieke Artikelen.
Na de aanstelling van de nieuwe bisschoppen (ingevolge het Concordaat) nam hij ontslag als vicaris-generaal.
Daar Cornelius Stevens echter de organieke artikelen bleef hekelen werd hij door de politie gezocht. Vanuit zijn schuilplaats bleef hij echter de gelovigen aanmanen trouw te blijven aan de paus. Zijn geschriften werden in het geniep verspreid en hadden een grote invloed op de gemoederen van het gelovig volk.

De beweging die hij aldus in het leven riep werd naar zijn naam "Stevenisme" genoemd. Na de val van het keizerrijk (1814) achtte hij zijn taak volbracht.
Uit het gematigd Stevenisme dat aan Cornelius Stevens toegeschreven wordt, ontwikkelde zich een extreme vorm. De aanhangers ervan dachten dat er een nieuwe kerk was ontstaan, die van Napoleon. Ze verwierpen daarom het concordaat met de organieke artikelen en de bisdommen volgens de nieuwe omschrijvingen. Zij betuigden hun onwrikbare trouw aan de paus en bleven hun godsdienstig leven richten naar de laatste vastenbrief met onderrichtingen van de in ballingschap overleden kardinaal Franckenberg, aartsbisschop van Mechelen.

Troebelen in het bisdom Gent.

Het bisdom Gent dat sedert zijn oprichting (1559) alleen de linker Scheldeoever bestreek, werd na het Concordaat en het in voege komen van de nieuwe bisdomomschrijvingen, vergroot met de dekenijen van het Land van Aalst.
Als eerste bisschop van dit nieuwgevormde diocees werd Mgr. Fallot de Beaumont door Napoleon aangeduid. Hij was bisschop van Gent

van 1802 tot 1807.
Na hem kwam Mgr. prins de Broglie, die aangesteld werd op 4 december 1807. Deze bisschop kwam om diverse redenen in conflict met Napoleon. Op het Nationaal Concilie, dat samengeroepen werd door Napoleon te Parijs in 1811 met de bedoeling de houding van paus Pius VII te doen afkeuren, verdedigde Mgr. de Broglie de vrijlating van de paus. Hierop liet Napoleon de bisschop gevangen nemen. Hij werd eerst opgesloten te Vincennes en geeft op 11 december 1811, gebroken door leed en ontbering en onder druk van Napoleon, zijn ontslag als bisschop van Gent.
Daarna werd hij verbannen naar Beaune en tenslotte gevangen gezet op het eiland Saint-Marguérite bij Antibes.
Na een reeks van moeilijkheden met de vicarissen-generaal van het bisdom Gent, benoemde Napoleon bij decreet van 15 april 1813, de Franse geestelijke de la Brue tot nieuwe bisschop van Gent en beval hem dadelijk zijn functie waar te nemen.
Op 8 juli 1813 komt de la Brue te Gent aan, en stootte er op een perfect georganiseerde weerstand. De bezieler hiervan was één van de vicarissen van Mgr. de Broglie, bijgestaan door enkele leden van het Kapittel. Rond deze groep schaarde zich de bijna volledige clerus en omzeggens de gehele bevolking van het bisdom.
Op 10 juli gaan slechts vijf kanunniken hun onderwerping aanbieden aan de kandidaat van de keizer. Nauwelijks 30 priesters - meestal "beëdigden" - op ca. 1 200 verklaren zich akkoord met het nieuwe kapittelbestuur.
Deze houding van de clerus misnoegde hem en op aanmaning van enkele raadgevers probeerde hij een grote slag te slaan door het seminarie als mikpunt te nemen.
Immers de seminaristen waren in die tijd vrijgesteld van militaire dienst. Uit het seminarie treden stond dus gelijk met onmiddellijke recrutering in het leger.
Op zondag 25 juli 1813 kwam de uitbarsting. Wanneer Mgr. de la Brue in de kathedraal verscheen waren er slechts 3 van de 36 seminaristen die moesten aanwezig zijn, in de kerk. Diep beledigd daardoor, stuurde hij een gezant naar de professoren en vaarde tegen hen uit. 's Avonds hield deze een pleidooi voor

de verzamelde seminaristen.
De moedige jongelingen lieten zich echter niet vermurwen. Zij schreeuwden uit volle borst : "Laten we vertrekken ! Eerder soldaat dan schismatiek !"
Men besloot daarop het seminarie te sluiten en de seminaristen naar huis te sturen.
Keizer Napoleon werd hierover geïnformeerd door de prefect van het Scheldedepartement die dit feit minachtend "de rebellie van de Gentse scholieren" noemde.
Hij gaf opdracht alle seminaristen ouder dan 18 jaar op de lijst van de conscriptie te brengen. Gedurende enkele dagen verbleven ze bij hun families waar ze zich over hun snode daad moesten beraden. Vrij vlug werden de seminaristen opgeroepen om voor de recrutering te verschijnen : die van het departement van de Leie moesten op 5 augustus verschijnen en die van het Scheldedepartement werden op 18 augustus naar Gent geroepen.
Slechts een vijftiental van hen negeerden deze oproep en hielden zich verborgen.
De anderen, 148 in aantal, beantwoordden de oproep en wouden door deze daad hun trouw aan de wetten van de Kerk bevestigen, hopende dat hun voorbeeld vruchten zou afwerpen.
Ze werden naar Wesel gebracht waar ze ingelijfd werden in een artellerieregiment. 55 van hen keerden niet naar hun land terug en kwamen om van ontbering (7).
Hun trouw en getuigenis bleef tot heden een mijlpaal in de Gentse kerkgeschiedenis.

II. GENEALOGIE VAN DE FAMILIE VAN HAVERMAET

De familie Van Havermaet, die pas op het einde van de 17e eeuw in de parochieregisters te Okegem wordt vermeld, ontleende waarschijnlijk haar naam aan de wijk Havermate te Zele. Dit gehucht vormde eertijds een leen en dankte wellicht zijn naam aan het uithangbord van een herberg. Het familiewapen was van azuur met een havermaat van goud. Nauw verbonden met het baljuwgeslacht Hendrickx behoorden de Van Havermaetes tot het einde van de 19e eeuw tot de dorpsnotabelen van Okegem. De familie telde ook verscheidene geestelijken. Tot op heden zijn er nog leden van dit geslacht gevestigd te Pamel-Roosdaal.

1. De stamvader van de familie te Okegem was JACOBUS VAN HAVERMAET, zoon van Filip, geboren te Wieze in 1664, die hier op 14 september 1698 huwde met Catharina De Bisscop, weduwe van Amandus Moons of Moens.
Hij belandde in ons dorp nadat onze streken beroerde tijden hadden gekend. Abt Ferdinand De Moor van de abdij van Ninove noteerde hierover in zijn dagboek anno 1697 "Eind september 1697 werd de zeer verlangde vrede van Rijswijk ondertekend door de gevolmachtigde gezanten van de koningen van Spanje, Frankrijk, Engeland en de Staten van Holland. Ninove en omgeving is meer dan 30 jaren lang het schouwtoneel geweest van oorlogen : troepen sloegen hun kampen op rond Ninove en veroorzaakten er veel schade en benadeelden ons voor duizende gulden".
Jacobus Van Havermaet vestigde zich op een hofstede aan de Dorpplaats gelegen, die Amandus Moens in 1696 gekocht had van de weduwe Frans De Paepe. De resterende 300 g. van de koopsom, waarvan een obligatie opgesteld werd, lostte Jacobus Havermaet af in 1714, wat dus betekent dat hij mede-eigenaar van de hoeve werd. Van 1702 maakte hij deel uit van de schepenbank of vierschaar, die zitting hield in een herberg op de Dorpplaats, en

1712 tot 1740 was hij meier van Okegem als opvolger van Joos Beeckman. Het landboek geeft in 1715 reeds volgende eigendommen aan : een behuysde stede (185 r. groot), een hoplochting, grond op de Neerbeek, de Gulden Boom en aan de Groenen Weg.
In 1741 bewerkte hij ruim 9 bunder land op Okegems gebied, en verder heel wat grond te Ninove en omliggende dorpen.
Uit zijn huwelijk met Catharina De Bisschop werden zeven kinderen geboren.

1. Catharina, geboren op 10 september 1699, die op 10 mei 1725 huwde met Franciscus Van Droogenbroeck, afkomstig van Pamel.
2. Jacquemyne, geboren op 20 november 1702.
3. Petrus, geboren op 20 september 1704.
4. Anna, geboren op 19 september 1706, trad op 7 juni 1736 in het huwelijk met Thomas Cortvrindt.
5. Jacobus, geboren op 3 november 1708. Hierover straks meer.
6. Jacomina, geboren op 10 december 1710, huwde op 23 april 1737 met Cornelius Jespers.
7. Petronella, geboren op 26 april 1712, huwde op 7 juli 1742 met Louis Stephanus, van Asse.

Jacobus Van Havermaet overleed te Okegem op 14 april 1742 op 78-jarige ouderdom. Twee jaar vóór zijn overlijden bood hij de dorpsheer Sturtewagen, omwille van zijn leeftijd, zijn ontslag aan als meier en vroeg hem zijn zoon Jacobus als meier te willen aanstellen.
Gedurende zijn meierschap had de Okegemse bevolking herhaaldelijk te lijden van de oorlogsomstandigheden en van de verdrukking van de eigen en vreemde troepen die allerlei dwang- en opeisingsmaatregelen afkondigden.
Hij had ook tijden van misoogsten meegemaakt als gevolg van strenge winters (bv. 1709 et 1716), tijden van hongersnood (1740) en zelfs een periode dat een besmettelijke ziekte ons dorp teisterde (1733).
Gelukkig heeft hij ook heel wat bijzondere gebeurtenissen en feestelijkheden meegemaakt o.a. de plechtige overbrenging van

de authentieke relikwieën van de H. Antonius Abt naar de parochiekerk van Okegem in 1723. De plechtige inzegening van de abdijkerk van Ninove in 1727 waarop veel dorpsheren en magistraten uitgenodigd waren. De viering van het 6e eeuwfeest van de stichting van de abdij, dat luisterrijk herdacht werd in 1737 en waarop de toenmalige pastoor van Okegem Herman Jozef Bergs de feestrede in het Latijn uitsprak.

2. De grote figuur van de tweede generatie is JACOBUS VAN HAVERMAET, geboren te Okegem op 3 november 1708. Hij huwde op 8 december 1744 met Anna Catharina Schoonjans geboren te Okegem op 7 februari 1724 als dochter van burgemeester Adriaan Schoonjans en Elisabeth Van Zanten. De burgemeester was toen de voorzitter van de schepenbank. Jacobus volgde zijn vader als meier van Okegem op in 1742 en werd aangesteld door de dorpsheer Sturtewaghen. Hij liet zich ook als buitenpoorter van Geraardsbergen inschrijven in 1752.
Hij overleed op 25 april 1782 en werd begraven op 27 april ; de plechtige lijkdienst werd pas op 14 mei gehouden.
Jacobus Van Havermaet was een van de grote boeren of pachters van Okegem. Hij bewerkte in 1780 ± 16 bunders grond te Okegem waarvan hij enkele bunder in eigendom bezat. Hij kocht o.a. een deel van de eigendommen van zijn ouders in, samen met zijn schoonbroer Thomas Cortvrindt. Ook kocht hij op een openbare verkoping verschillende partijen land die aan de dorpsheer Carolus de Camusel toebehoorden (1756). Verder kon hij goederen kopen van zijn aangetrouwde familie Schoonjans.
De familie Van Havermaet-Schoonjans was in het bezit van twee hoeven. De hoeve op het erfgoed van Jacobus was in 1783 onbewoond. De hoeve, waarin Jacobus was overleden, was het ouderlijk huis van zijn echtgenote, dat haar broer Jacobus Schoonjans aan hen had verkocht.
De staat van goed opgemaakt op 21 oktober 1783 geeft ons heel was interessante gegevens over zijn bezittingen.
De ganse inboedel werd op 5 171 g. geschat. Opvallend is dat bij de opsomming van de meubilaire goederen ook verscheidene Latijnse en Vlaamse boeken vermeld worden.
Dat hij een grote boer was getuigen de 5 werkpaarden en de 9

melkoeien die hij bezat. Merkwaardig is ook dat zijn hoplochting ± 2 000 hopkuilen of hopstruiken bevatte.
Nog een typische bijzonderheid uit zijn leven. In 1772 logeerden bij baljuw Johannes Hendrickx en bij meier Jacobus Van Havermaet militaire landmeters van het Oostenrijks leger die in opdracht van graaf Joseph de Ferraris meewerkten aan het opmeten en opmaken van de zo bekende Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden. Dit gegeven vonden we in de gemeenterekening van 1772.
Jacobus Van Havermaet en Anna Schoonjans hadden 11 kinderen waarvan drie zonen geestelijken waren. Het is zeer opvallend dat niemand van hen intrad bij de Norbertijnen van Ninove. Jacobus pachtte nochtans een hele partij land van de abdij en verrichtte er ook heelwat extra-karweien voor.
Hun kinderen waren :

1. Joannes, geboren op 31 januari 1746, overleed op 5 februari 1746.
2. Joannes Philippus, geboren op 6 mei 1747 (hierover straks meer).
3. CORNELUS JACOBUS

Hij werd te Okegem geboren op 2 maart 1749. De lagere school volgde hij waarschijnlijk bij koster-schoolmeester Petrus Van der Speeten (Okegem 1733-1786) tot hij zijn eerste communie gedaan had. In die tijd deed men zijn eerste communie (plechtige communie bestond toen nog niet) op de leeftijd van 12-13 jaar en werd men tot de groep van de "communicanten" gerekend.
Daarna voltooide hij de humaniorastudiën bij de Benediktijnen te Geraardsbergen in het Latijns College. Deze school, die aanvankelijk door de Hiëronymieten gesticht werd, was in verval geraakt en werd op aanvraag van de burgerij in het begin van de 17e eeuw heropgericht. De abdij nam de school over van de stad en hield ze in stand tot 1796.
In de 15e eeuw telde de humaniora slechts 5 klassen nl. drie grammaticaklassen, de poësis en de rethorica. De voertaal was het Latijn en hoofdzakelijk werden slechts drie vakken onder-

wezen : Latijn, Grieks en Godsdienst. De andere vakken kwamen enkel occasioneel aan bod ; zang en muziek werden buiten de lesuren beoefend. Het hoofddoel van deze studiën was de vorming tòt iemand die een christelijke grondslag had, de kunst verstond om juist te denken en die gedachte vlot en stijlvol mondeling en schriftelijk uit te drukken. Vaardig zijn dus in denken, spreken en schrijven (8).

In de rethorica van de Latijnse school te Geraardsbergen waren gemiddeld 20 studenten in de 18e eeuw. De studenten kwamen vooral uit de meest gegoede families van Vlaanderen en andere provincies ; vooral de regio's Geraardsbergen, Ninove, Brakel, Lessen waren goed vertegenwoordigd.

Er waren toen twee soorten studenten : de "inquilini" of studenten die buiten het college eetmalen genoten en deze betaalden 18 gulden schoolgeld per jaar, de "commensales-cameristae" of de studenten die inwoonden en die betaalden 120 gulden kostgeld per jaar (9).

Cornelius Van Havermaet deed na de humaniorastudiën zijn intrede in de Sint-Adriaansabdij en werd er op 7 mei 1771 gekleed als frater Ghisleen. Hij werd geprofest op 30 augustus 1772 en na twee jaar theologische studiën in de abdij gevolgd te hebben werd hij te Mechelen tot priester gewijd op 17 december 1774 waarna hij zijn plechtige eremis opdroeg op 6 januari 1775 (10). Nog in de loop van hetzelfde jaar werd hij naar de universiteit van Leuven gestuurd om er een cursus in de theologie te volgen en behaalde in 1778 de titel van S.T.L. of licentiaat in de Godgeleerdheid.

In de abdij teruggekeerd werd hij in 1780 tot onderpastoor van Sint-Bartholomeuskerk aangesteld. Vervolgens werd hij prior van de abdij endoor die functie wist hij zijn voordeel te halen uit de kruiperijen die de pretendenten van het abtambt onder elkaar uitvochten.

Immers tijdens het abbitiaat van Robertus Van Adorp (1768-1786) bepaalden inwendige conflicten het kloosterleven. Deze abt was tegen zijn taak niet opgewassen : men verweet hem zijn gebrek aan capaciteiten en zijn zwakheid om te beslissen. Vooral de jonge monniken contesteerden het beleid van de oude abt (11). De abtkeuze gebeurde op 28 maart 1787. De twintig monniken die toen de communauteit uitmaakten moesten een nieuwe abt kiezen.

Dit gebeurde onder het toezicht van Bruno Sanchez de Aguilar, lid van de Privé-Raad van keizer Jozef II en Ildephonse Van den Bruel, abt van Vlierbeek.
De stemming verliep als volgt : iedere monnik werd - in rangorde van zijn ancienniteit - bij de commissieleden geroepen en nadat hij de gebruikelijke eed had afgelegd gaf hij zijn voorkeur te kennen door drie namen te vermelden en moest daarbij de motivering geven waarom hij precies die persoon als zijn keuze te kennen gaf.
Als prior en vervanger van de abt verscheen Ghisleen Van Havermaet het eerst.
Als we het proces-verbaal van de abtsverkiezing (12) nalezen stellen we vast dat prior Ghisleen Van Havermaet 8 eerste-stemmen kreeg, 7 maal een tweede-stem en 2 keer een derde stem en dus het meest aantal stemmen op zijn naam verenigde.
Als motivering voor hun keuze van Van Havermaet gaven zijn confraters op "hij is de meest bekwame, de meest geleerde - hij is geleerd en voorzichtig - hij is verstandig en vreedzaam - hij is de bekwaamste voor zijn leer en zijn goede zeden".
Als één van de jongste monniken werd hij door de communauteit tot abt verkozen : hij was op dat ogenblik 37 jaar en reeds 15 jaar geprofest.
Toch moest hij nog een hele tijd wachten vooraleer hij van keizer Jozef II zijn benoeming tot abt officieel bevestigd kreeg.
Intussentijd had de pas verkozen abt G. Van Havermaet het niet gemakkelijk. Vooral de geestelijkheid verweet hem zijn sympathie voor de hervormingsideeën van Jozef II. Deze had nl. op 16 oktober 1786 beslist dat de theologische opleiding van de priesters voortaan zou geschieden in een door de staat in-gericht en gecontroleerd Seminarie te Leuven. Op vele plaatsen rees hiertegen verzet. Waarschijnlijk om in de gunst van de Keizer te komen maande de abt zijn novicen aan, aan dit bevel te voldoen. Toen dezen echter vaststelden dat de gedoceerde stof niet strookte met de traditionele leer, weigerden ze nog langer dit Seminarie te bezoeken.
Hij stuitte hierdoor ook op het protest van collega's uit andere abdijen en voerde daarvoor lange disputen met de aarts-

bisschop. Anderzijds werden ook aanbevelingsbrieven naar de keizer gestuurd o.a. door de deken van de Sint-Hermeskerk van Ronse J. Leemput, die voordien president was van het Theologisch College te Leuven. (13)
Deze schrijft o.m. "Ik heb G. Van Havermaet goed gekend als student van het college en hij had een rustig, zacht en vreedzaam karakter. Dit was ook de mening van de ganse gemeenschap, die toen 50 personen telde. G. Van Havermaet is iemand die zijn roeping als religieuze waardig is, steeds bereid zich voor iedereen in te zetten en zeker geen dweper. Na zijn studiën heeft hij mij nog dikwijls om raad verzocht. Hij sprak mij over zijn gevoelens van het aanmatigend ultra-montisme, de misbruiken en de valse principes ervan veroordelend. Hij gaf mij ook ontegensprekelijke bewijzen van zijn gehechtheid aan het Gouvernement en heeft een afkeer van de misbruiken van het patriottisch gedoe en is aanklager van de koppige weerstand die men aan de weldadige (?) bevelen van de Keizer geeft. Ik ben ervan overtuigd dat hij op alle gebied aanbevelingswaardig is."
Deze brief zal zeker zijn steentje bijgedragen hebben voor de benoeming. Maar er was ook nog "de advocaat van de duivel" een zekere Deportemont van Geraardsbergen die inlichtingen over G. Van Havermaet rapporteert. Zo deelt hij in zijn brief van 7 april 1788 o.m. mee : "hij is een persoon, die zich tegen de oprichting van de nieuwe rechtbanken verzet en zich hierdoor patriottisch toont. In zijn abdij heeft hij geheime bijeenkomsten belegd en hij is voorstander om de oude rechtsmacht te behouden."
Tegen deze getuigenis protesteren de notabelen van de stad Geraardsbergen in een brief van 14 april 1788, aldus :
"... de heer prior heeft nooit enige redevoeringen gehouden tegen de openbare rust en de Keizer. Hij is van het allerbeste en onberispelijk gedrag. Hij heeft ons zelf de raad gegeven een verzoek tot het Gouvernement te richten waarin we vragen om het territorium van het nieuwe rechtsgebied uitgestrekter te maken."
Eindelijk wordt Ghisleen Van Havermaet door Jozef II op 25 juli 1788 tot abt van de Sint-Adriaansabdij benoemd. De oor-

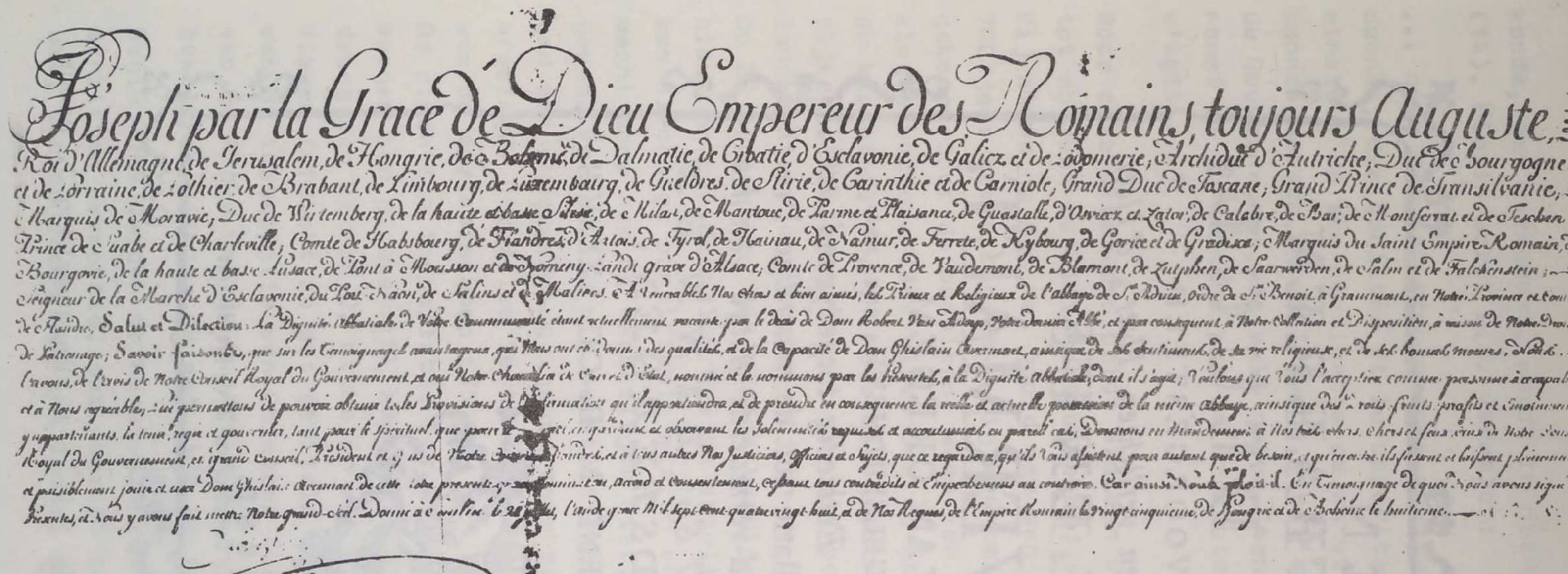

Joseph par la Grace de Dieu Empereur des Romains, toujours Auguste,
Roi d'Allemagne, de Jerusalem, de Hongrie, de Bohême, de Dalmatie, de Croatie, d'Esclavonie, de Galicz et de Lodomerie; Archiduc d'Autriche; Duc de Bourgogne
et de Lorraine, de Lothier, de Brabant, de Limbourg, de Luxembourg, de Gueldres, de Stirie, de Carinthie et de Carniole, Grand Duc de Toscane; Grand Prince de Transilvanie;
Marquis de Moravie; Duc de Wirtemberg, de la haute et basse Silesie, de Milan, de Mantoue, de Parme et Plaisance, de Guastalle, d'Oswiecz et Zator, de Calabre, de Bar, de Montferrat et de Teschen,
Prince de Suabe et de Charleville; Comte de Habsbourg, de Flandres, d'Artois, de Tyrol, de Hainau, de Namur, de Ferrete, de Kybourg, de Gorice et de Gradisca; Marquis du Saint Empire Romain, de
Bourgovie, de la haute et basse Lusace, de Pont à Mousson et de Nomeny, Landt grave d'Alsace; Comte de Provence, de Vaudemont, de Blamont, de Zutphen, de Saarwerden, de Salm et de Falckenstein;
Seigneur de la Marche d'Esclavonie, du Port Naon, de Salins et de Malines. A Venerables Nos chers et bien aimés, les Prieur et Religieux de l'abbaye de St. Adrien, Ordre de St. Benoit, à Grammont, en Notre Province et Comté
de Flandre, Salut et Dilection. La Dignité Abbatiale de Votre Communauté étant actuellement vacante par le décès de Dom Robert Van Adorp, Votre dernier Abbé, et par consequent à Notre Collation et Disposition, à raison de Notre Droit
de Patronage; Savoir faisons, que sur les Témoignages avantageux, qui Nous ont été donnés des qualités, et de la Capacité de Dom Ghislain Avermaet, ainsi que de ses sentiments, de sa vie religieuse, et de ses bonnes moeurs, Nous
l'avons, de l'avis de Notre Conseil Royal du Gouvernement, et ont Notre Chancelier de Cour et d'Etat, nommé et le nommons par les Présentes, à la Dignité Abbatiale, dont il s'agit; Voulons que Vous l'acceptiez comme personne à ce capable
et à Nous agréable; Lui permettons de pouvoir obtenir toutes les Provisions de l'Infirmation qu'il appartiendra, et de prendre en consequence la réelle et actuelle possession de la même Abbaye, ainsi que des droits, fruits, profits et émoluments
y appartenants, la tenir, régir et gouverner, tant pour le spirituel que pour le [illegible] en gardant et observant les solennités requises et accoutumées en pareil cas; Donnons en Mandement à Nos très chers, chers et feux, vieux de Notre Conseil
Royal du Gouvernement, et grand Conseil, Président et Gens de Notre Conseil de Flandres, et à tous autres Nos Justiciers, Officiers et Sujets, que ce regardera, qu'ils Vous assistent pour autant que de besoin, et qu'en outre ils fassent et laissent pleinement
et paisiblement jouir et user Dom Ghislain Avermaet de cette notre présente [illegible], accord et consentement, cessant tous contredits et empêchemens au contraire. Car ainsi Nous plaît-il. En Témoignage de quoi Nous avons signé les
Présentes, et Nous y avons fait mettre Notre grand-Seel. Donné à Semlin le 22 [illegible], l'an de grace Mil sept cent quatre vingt huit, et de Nos Regnes, de l'Empire Romain le vingt cinquième, de Hongrie et de Bohême le huitième.

Par l'Empereur et Roi.

De patentbrieven van zijn benoeming tot abt werden hem toegezonden op 22 mei 1788 uit Semlin, bij Belgrado.

DEN ONSCHATBAEREN LOON DER DEUGD,

RYMKONSTIG VOORGESTELD

In den zeer Eerwaerdigen en verlichten Heer, d' Heer

GISSELENUS VAN HAVERMAET,

GEBOORTIG VAN OKEGEM,

LICENTIAET IN DE GODSGELEERDHEYD, ENZ. ENZ.

En zyn geweyden Persoon Eerbiedig toegeëygend ter gelegenheyd zyn'er Installatie *tot de waerdige Prelature der al-oud' en wyd-vermaerde Abtye van den*

H. ADRIANUS, BINNEN GENEGENAERDSBERGEN,

DEN XI. VAN HERFT-MAEND M. D. CC. LXXXVIII.

TE GEND,
By J. F. VANDER SCHUEREN, Boekdrukker in de Breydelstege.

Verzameling J. Dauwe

konde, een perkament, wordt in het archief van Ronse bewaard (14). Hierin wordt o.a. vermeld :

... que, sur les témoignages avantageuse, qui nous ont été donnés, des qualités et la capacité de dom Ghislain Avermaet, ainsique de ses sentiments de sa vie religieuse et de ses bonnes moeurs, Nous l'avons, de l'avis de notre conseil Royal du Gouvernement, et ouii notre Chancelier de Cour et d'Etat, nommé et le nommons par le Présentes à la Dignité, dont il s'agit ..."

Door deze akte werd prior Gisleen Van Havermaet officieel tot abt van de Sint-Adriaansabdij van Geraardsbergen benoemd. Hij stond nu aan het hoofd van een abdij die er reeds meer dan 700 jaar gevestigd was. Hij was weliswaar voor het hele leven gekozen door de monniken, maar kon wel ontslag nemen of ontslagen worden. Voor alles was de abt de geestelijke leider van de kloosterlingen. Maar als groot-grondbezitter en belangrijke belastingsbetaler was hij bovendien betrokken bij het landsbestuur en zetelde hij in de Staten van Vlaanderen.
Op 22 september 1788 diende kardinaal de Franckenberg, aartsbisschop van Mechelen hem de abtelijke wijding toe, tijdens een plechtige pontificale mis, en verleende hem de abtelijke macht door hem de herderlijke staf, de ring en de mijter te geven. Vooraf had hij eerst in handen van de aartsbisschop de eed van onderwerping, gehoorzaamheid en eerbied aan de Kerk afgelegd. Dit alles is te lezen in een herderlijk schrijven van de aartsbisschop (15).
De plechtige installatie als prelaat van de abdij te Geraardsbergen had plaats op 11 september 1788. Bij deze gelegenheid droeg een zekere J. Wicheler van Gent hem een Latijns en een Vlaams lofdicht op dat getiteld was : "Dicht ter gelegenheid van de installatie van Ghisleen Van Havermaet tot de prelature van de Abdye van de H. Adrianus binnen Geeraardsbergen". Hierin hekelt de dichter de abt zijn keizersgezinde principes (16).

Begin 1789 werden te Geraardsbergen vele anti-keizerlijke geschriften verspreid, wat door de centrale overheid verboden was, die aandrong dat het locaal bestuur scherpe controle zou

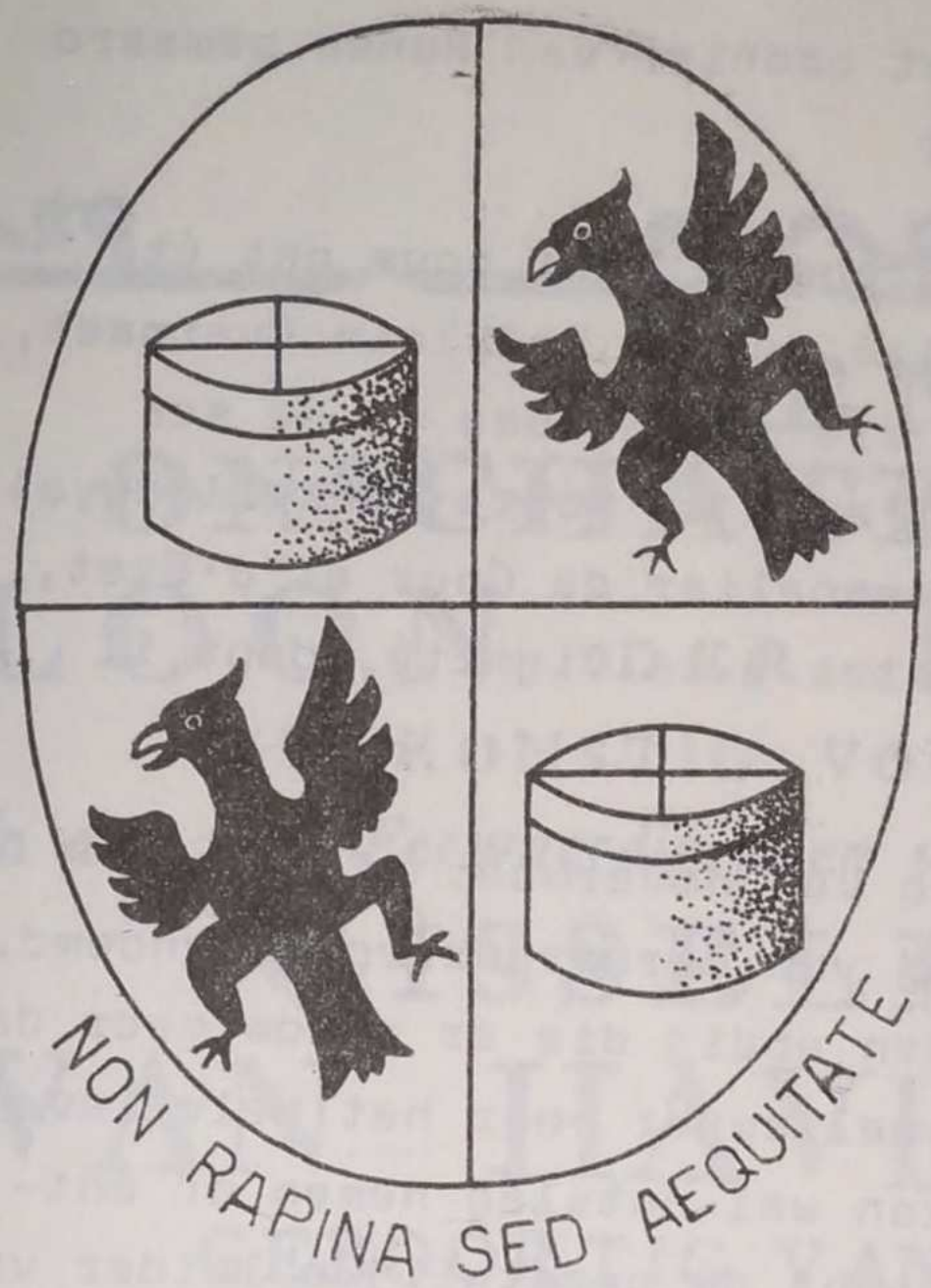

Het wapenschild van abt Van Havermaet, in eikenhout gebeiteld, hangt boven de ingangsdeur van de gerestaureerde keuken van het abtenhuis.

uitoefenen.
In de nacht van 11 op 12 augustus werd bij de keizersgezinde advokaat De Ruyter ruiten ingegooid. Dit was het begin van de patriottische bedrijvigheid. Op de jaarmarkt van 31 augustus werden op enkele plaatsen schimpschriften aangeplakt.
De patriotten van Geraardsbergen gaven uiting aan hun overtuiging door het dragen van zwarte halsdoeken, kwamen regelmatig samen en hielden zelfs militaire oefeningen. Ze spraken enthousiast over het "machtige patriottenleger en over de steun die ze bij het minste oproer in het Geraardsbergse zouden krijgen o.a. van de pastoors van Viane, Moerbeke, Overboelare Aspelare, Schorisse. Ze spraken schamper over het gering aantal personen waarover de magistraat beschikte om de orde te handhaven. Begin november 1789, nadat men de overwinning van het Patriottisch leger te Turnhout (27 oktober) vernomen had, kwam een samenzwering van de Geraardsbergse patriotten aan het licht. Deze hadden de ontvoering van de Jozefistische abt Van Havermaet gepland.

De benoeming van Ghisleen Van Havermaet tot abt wegens zijn trouw aan de Keizer en zijn instemming met diens hervormingen had bij de bevolking verontwaardiging gewekt. Aan die gevoelens gaven ze zelfs uiting door volgend spotgedicht te fezelen :

"Van Havermaet, keizer prelaet, die voor muyter en staf,
den duyvel zijn ziele gaf".

Door verraad vernam de baljuw het complot en trachtte de samenzweerders, die in de namiddag van 3 november in de herberg "In het zwart Leeuwken" vergaderden, te arresteren. De meesten, allen gewapend, konden ontsnappen. Slechts enkelen, waaronder een geestelijke, werden aangehouden (17).
Hiervan op de hoogte gebracht nam abt Van Havermaet eind 1789 de vlucht naar Duitsland. Tijdens zijn afwezigheid nam prior Piers de abtsfunctie waar.
In de loop van december 1790 hadden de monniken in hun kapitulaire vergadering beslist bij de aartsbisschop het ontslag van de gevluchte abt in te dienen. Op het kapittel dat op 1 januari 1791 gehouden werd, namen de monniken volgende beslissing :

"... den absenten abt niet meer als hoofd van de gemeenschap te erkennen omdat hij gesuspendeerd is ..."

Mocht de abt terugkeren, dan aanzien ze hem alleen nog als "hospes" en niet meer administrateur en directeur van hun abdij. 'Ze zijn wel bereid hem een eerlijk pensioen toe te kennen ...' (18).
Pastoor Goossens die van 1778 tot 1794 pastoor te Aspelare was, licht ons ook in over de vlucht van abt Van Havermaet en zijn terugkomst, in zijn Memorieboek (19).

26 augustus 1790 : "... want den prelaet alsdan om tijdsomstandigheden gevlucht was ..."

1791 : "... Daer en tusschen met de wederkomst van d'Oostenryckers in ons Nederlandt in X^{ber} 1790 is den gemelden gevlughten praelaet, met name Gislemus Van Havermaet, die nu 14 maenden in Duidtsland had geschuylt oock wedergecommen ende heeft beginnen

den willekeurigen meester te spelen; in en omtrent sijn abdij meer gevreest als bemindt ..."

We moeten er wel aan toevoegen dat pastoor Goossens niet bepaald op goede voet leefde met de abdij van Geraardsbergen. Hij had namelijk een proces ingespannen tegen de abt omwille van de "competentie van 120 gulden 's jaers" die de abdij hem verschuldigd was - een proces dat op 25 april 1785 begon en op 21 juli 1790 werd beëindigd en dat uitgesproken werd in zijn voordeel. De abdij van Geraardsbergen was tiendenheffer van Aspelare-Nederhasselt en had ook de pastoor aangesteld.
Uit de geschriften van Pastoor Goossens mogen we dus afleiden dat abt Van Havermaet zijn ambtsfunctie terug heeft waargenomen in 1791 en 1792, niettegenstaande de kapitulaire beslissing.

In november 1792, wanneer de Franse generaal Dumouriez, die de Oostenrijkers verslagen had bij Jemappes, zich in de nabijheid van Geraardsbergen bevond, vluchtte abt Van Havermaet met twee rijtuigen volgeladen met handschriften, schilderijen, boeken en andere kostbaarheden naar Duitsland.
Doch in 1793, na de overwinning van de Oostenrijkers op de Fransen, keerde hij naar de abdij terug, waar hij nog één jaar verbleef.
Op 2 juni 1794, een paar dagen vóór de veldslag van Fleurus, vertrok hij andermaal naar Duitsland, de schatten van de abdij met zich meevoerend.
Na een zwerftocht door het toenmalig Heilig Roomse Rijk, overleed hij plots te Insingen of Donauschingen, in de nabijheid van Rhotenburg op 6 februari 1799.

Men heeft op zijn naam volgend anagram of woordomzetting gemaakt VERE ANA THEMA - wat dus iets met banvloek of kerkban te maken heeft.

4. Petronella Jacoba, geboren op 2 november 1750, overleed op 19 oktober 1794. Zij huwde op 18 oktober1772, na dispensatie verkregen te hebben wegens verwantschap in de 3e graad, met Joannes Hendrickx (° Okegem 1741 + 1817). In 1772 volgde deze zijn vader op als baljuw, welke functie

hij behield tot 1796. Daarna werd hij door het Franse bestuur aangesteld als agent municipale en later als maire van de gemeente Okegem. In de overlijdensakte van 16 april 1817 roemt pastoor Schoonjans hem als "een man die veel lof verdient als eerste van de parochie".

5. Elisabeth, geboren op 12 oktober 1752, huwde met Joannes Franciscus Verbeken, afkomstig van Hekelgem. Het huwelijk werd ingezegend door haar broer Gisleen, die toen onderpastoor was te Geraardsbergen.

6. JACOBUS AMANDUS, geboren op 9 november 1754. Hij studeerde eveneens aan de universiteit van Leuven, en werd te Mechelen in 1778 tot priester gewijd. Vader Jacobus stelde in 1777 enkele eigendommen als borg om zijn zoon toe te laten de priesteropleiding te Mechelen te volgen. Als borgsom werd 3 000 g. gesteld. Hij belastte daarom zijn "behuysde hofstede, genaamd hof ter Vleughen", 80 r. groot, die geschat werd op 2 800 g. en een partij lochting 1 dagwand groot, palende aan de pastorie, die op 3 875 g. geschat werd. Dit alles diende als verzekering van de 'titel presbyteriaal' aldus de akte die hiervan opgesteld werd.

Priester Jacobus Amandus was eerst co-adjutor te Scheldewindeke (1779), daarna werd hij als onderpastoor aangesteld te Balegem (1783) en vervolgens te Aspelare (1785).

Jacobus Amandus Van Havermaet heeft het als onderpastoor te Aspelare zeker niet gemakkelijk gehad. Immers, wij hebben reeds hoger aangehaald dat Aegidius Goossens daar pastoor was.

Pastoor Pypers typeert deze als volgt in zijn boek over Aspelare (20):

"... Pastoor Goossens was zeker niet de eerste de beste. Naar blijkt uit zijn Memorieboek geen kat om zonder handschoenen aan te pakken. Hij was een man, die waar hij komen wou, ook komen zou. Een man die desnoods aan alles een mouw wist te passen. Hij was iemand met een niet licht te buigen karakter, maar had ook een groot en meevoelend hart ..."

Toen J.A. Van Havermaet te Aspelare aankwam (21 juni 1785) had pastoor Goossens juist een proces ingespannen tegen de abdij

omwille van een vergoeding. Eens per maand ging de pastoor van Aspelare naar Nederhasselt de mis opdragen. Hij kreeg hiervoor van de abdij een vergoeding van 120 gulden per jaar, het vruchtgebruik van 6 bunder land en weide en de 6e schoof van de tienden. Om de een of andere reden had de abdij hem een deel van zijn vergoeding afgenomen en dat nam hij niet.
Daar zijn nieuwe onderpastoor de broer was van de prior en de latere abt van de abdij van Geraardsbergen zal hij zeker niet al te welkom geweest zijn op de parochie. We vinden het vreemd dat hij over zijn onderpastoor geen jota in zijn Memorieboek geschreven heeft. Nochtans zat in het fonds van de Sint-Adriaan-abdij een bundel papieren die een ernstige ruzie aanhalen van de pastoor met de onderpastoor (21). Deze bundel bevat verklaringen en getuigenissen ten voordele van onderpastoor Van Havermaet door inwoners van Aspelare, Nederhasselt, Sint-Antelinks en Muilem (gehucht van Outer). Die getuigenissen zijn afgelegd en genoteerd in het voorjaar van 1790. Wij lezen erin dat pastoor Goossens zijn onderpastoor verbod gegeven had en hem met alle mogelijke middelen belette de vroegmis te lezen in de kerk van Aspelare en in de kerk van Nederhasselt. Hij beweerde dat de onderpastoor afgesteld was en geen functie meer mocht uitoefenen van de aartsbisschop van Mechelen.
Cornelus Haelterman en Livinus Bael van de parochie Aspelare-Nederhasselt verklaren op 25 februari 1790 dat ze de pastoor van Aspelare na het beëindigen van de vroegmis met luide stem hebben horen uitroepen : "Beminde parochianen, gij moet niet verwonderd zijn dat ik de vroegmis doe, want de onderpastoor Van Havermaet is van het bisdom afgesteld als onderpastoor, hij mag hier gene functie meer exerceren - laat hem, laat hem gaan als priester".
Verder vindt pastoor Goossens het spijtig dat er op zijn parochie "tweedraeghtmaeckers en schuermaerkers bevonden worden" die er op uit zijn handtekeningen te verzamelen voor de getuigenissen ten voordele van onderpastoor Van Havermaet.
De pastoor had ook in het openbaar verklaard, aldus de hogervermelde getuigenis, dat de getuigenissen van de parochianen niets zouden verhelpen, omdat er geen twee pastoors nodig waren en dat hij niemand vreesde.

Wij ondergeschreven inwoonen der parochie
van Aspelaer ende huijsgesett declareren en
attesteren gelijck wij doen bij desen in faveur
van justitie en ter requisitie van d'heer ende
Pastor Jacobus Amadeus van Havermaet onderpastor
der parochie van Aspelaer dat wij op den 22 maert
1790 hebben gesien den voorseijden onderpastor in
de Sacristije tot huijsgesett om misse te doen dat
het ook waer ende waerachtig, dat de misse van den
voorseijden onderpastor ingeluijt was en datter veele
parochianen tot de selve gecomen waeren, dat
wij attestanten ook declareren dat het waer ende
waerachtig ende waerachtig is, dat den voorseijde
Heer onderpastor geene patene gevonden en heeft om
misse te lesen, dat het ook waer ende waerachtig
dat wij attestanten uijt den mont van mijn Heer
schoonjans gehoort hebben in de selve sacristije dat
hij de voorseijde patene in sijnen sack hadde ende
dat hij de selve gedeijgert heeft te geven tot het
doen van den dienst van den voorseijden Heer onderpastor
en dat hij met de selve weg gegaen is met
tegenwoordige dattar het parochianen in gerouthuijt
waeren om de selve te hooren in tusschen der
waerheijt hebben wij dese onderteeckent bij affir-
matie fede dat dits aenlocht sijnde. den 22
maert 1790

P. L. Meuschaert.
pastor van oudenhove

In een verklaring van de ingezetenen van de parochie Aspelare-Nederhasselt, d.d. 6 maart 1790, die ondertekend is door enkele notabelen en een veertigtal personen lezen we niets dan lof over onderpastoor Jacobus Amandus Van Havermaet. Oordeel zelf over hun uitspraak :

"... hij is een godvrezende, deugdzame en voorbeeldige onderpastoor die zijn functie met alle lof en neerstigheid heeft vervuld, zonder daarover "enighe correctie gemeriteerd te hebben".

- hij heeft veel profijt gedaan in het instrueren van de catholycke leerlinghen en wel namentlyk met het onderwijzen van den Mechelsen Cathechismus waarin hij onvermoeylijck is geweest.

- hij heeft hem ten allen tijde begevende ten dienste van de parochiaenen, alteyt met eenen infatigabelen iver, soo in het administreren als besouken der siecke parochiaenen, alsook in de oneenigheden, twisten en moeyclyckheden te slyten, met een wort onberispelyck in alle syne fonctien ..."

Tot onze spijt hebben we nergens kunnen terugvinden waarom onderpastoor Van Havermaet door zijn pastoor gewraakt werd en waarom het aartsbisdom hem had afgesteld. Wij veronderstellen dat deze zaak iets te maken had met de politieke toestand in het land op dat ogenblik. Hoger vertelden we dat abt Van Havermaet rond die tijd gevlucht was naar Duitsland uit vrees voor patriottische agitaties. Daar pastoor Goossens een uitgesproken "patriot" was, moet hij zich waarschijnlijk op zijn onderpastoor willen wreken hebben en heeft hij deze bij het aartsbisdom als "keizersgezind" afgeschilderd.

Wanneer precies onderpastoor Van Havermaet uit Aspelare vertrokken is, kunnen we niet zeggen. We weten alleen uit de bijdrage van W. Verleyen over de familie van Havermaet dat hij in 1791 te Hakendover (bij Tienen) overleden is, "door de patriotsgezinden omgebracht met venyn."

7. Nicolaus Elias (hierover straks meer.

8. PETRUS JOHANNES, geboren op 9 september 1758. Hij deed, evenals zijn broer Cornelius, humaniorastudies gedeeltelijk bij de Benediktijnen te Geraardsbergen en gedeeltelijk bij de Augustijnen te Edingen. In 1781 liet hij zich inschrijven als student aan de universiteit te Leuven voor de studie van de wijsbegeerte, maar bleef er slechts zes maanden. Op 20 juni 1782 trad hij in bij de Benediktijnen van Affligem waar hij het habijt ontving met de naam Anselmus.
Op 12 oktober 1783 legde hij de plechtige geloften af en werd op 24 augustus 1787 tot priester gewijd, en enkele dagen later celebreerde hij zijn eerste mis. Jaarlijks ging hij met een medebroeder op uitstap naar de abdij van Ninove, wat gebruikelijk was sinds de vernieuwing van de gebedsgemeenschap in 1681.
In 1790 werd hij naar de priorij van Neerwaver in Waals-Brabant gezonden waar hij op 7 januari 1797 samen met zijn vier confraters een protest ondertekende tegen de opheffing van het klooster door de Franse Republikeinen.
Hij trok zich vervolgens in het ouderlijk huis te Okegem terug.
In 1801 werd hij als onderpastoor naar Waver gezonden, waar Affligem nog steeds het patronaatsrecht uitoefende. Hij leefde er samen met zijn medebroeders min of meer verdoken tot op 23 juni 1802 de openbare eredienst mocht hervat worden.
Bij de reorganisatie van de parochies - de priorijkerk was parochiekerk geworden - door het decreet van 6 juni 1803, keerde hij terug naar Okegem. Hij werd verdacht van Stevenisme, maar werd niet door de politie verontrust. Hij had wel blijkbaar gewetensbezwaren om een functie in de "officiële" kerk te aanvaarden.
Dom Anselmus overleed te Okegem op 29 mei 1814. Zijn neef Karel Benedikt Hendrickx, de toenmalige maire, stelde de overlijdensakte op die ondertekend werd door twee andere neven Jacobus Amandus Hendrickx en Benedictus Van Havermaet. In de akte stond dat Pierre Jean Van Havermaet (Dom Anselmus) gedomicilieerd was te Aalst. Hij werd op 30 mei 1814 begraven met drie plechtige missen.

9. Jacobus Josephus, geboren op 27juni 1761.

10. Johannes Hubertus, geboren op 3 november 1763, overleed op 18 mei 1767.

11. Maria Catharina, geboren op 3 maart 1766, overleed op 18 mei 1767.

III. De figuren van de derde generatie zijn twee zonen van Jacobus fs Jacobus, die enerzijds te Pamel en anderzijds te Okegem een rol gespeeld hebben.

1. Johannes Philippus Van Havermaet, geboren op 6 mei 1747, overleed te Pamel op 28 april 1819.

Hij huwde op 2 oktober 1775 te Okegem met Alexandrina Josepha Hendrickx, na dispensatie verkregen te hebben wegens bloedverwantschap in de derde graad. Hij huwde te Pamel voor de tweede maal met Maria Anna Van Doorslaar en een derde maal met Catharina Kestens.
Na zijn huwelijk met Alexandrina Hendrickx ging hij zich te Pamel vestigen in de hoeve genaamd de Kam en werd de stamvader van een struik die al meer dan 200 jaar lang te Pamel geworteld is, zes geslachten lang van vader op zoon.
De Kam is momenteel een typisch landelijk woonhuis. Met stal en schuur vormt het een vierkant blok zoals de meeste oude hoeven. Gerard Van Herreweghen veronderstelt dat het hof herbouwd werd na het stopzetten van de vijandelijkheden in 1713. De oppervlakte van het rechthoekig perceel waarop de hoevegebouwen staan is eeuwenlang onveranderd gebleven. Het werd nooit verkaveld omdat het tot 1921 eigendom is geweest van Pamelse heren en hun afstammelingen.
Het huistoponiem "Kam" herinnert aan de tijd dat er ter plaatse een brouwerij was. Daar Pamel, evenals Okegem, niet over een apart gemeentehuis beschikte, kwamen baljuw, meier en schepenen samen in een lokale afspanning en dat was in de Kam.
Waarschijnlijk vergaderden ze in de "beste" plaats van het hof, waar ook het dorpsarchief werd bewaard. Een bewijs te meer dat

vierschaar in de Kam zetelde is de eeuwenlange aanwezigheid van een linde op de hoek van het erf (22).
Bij de dood van Jan Philip in 1819 volgt zijn oudste zoon Jan Jozef zijn vader op als pachter van de Kam.
Twee zonen uit het tweede huwelijk keren naar Okegem terug.
Hierover straks meer.

2. Nicolaas Elias Van Havermaet, geboren op 9 september 1756, gehuwd met Maria Ludovica Van der Poorten, afkomstig van Haaltert. Hij volgde zijn vader Jacobus in 1783 op als meier van Okegem, een functie die hij uitoefende tot 1797. Bij de verkiezingen die het Frans bestuur voorschreef, werd hij niet meer tot een bestuurlijke functie herkozen. Hij overleed op 10 juli 1810, werd op 11 juli begraven en een plechtige lijkdienst volgde op 21 augustus. Zijn weduwe Maria Van der Poorten overleed te Haaltert op 30 september 1826.
In 1786 bewerkte hij ruim 8 bunder land. In de legger van de grondbelasting van 1813 staat de wed. Nicolaas Van Havermaet opgetekend met een grondbezit van ± 8 ha en behoorde daarmee tot de 10 middelgrote grondbezitters (5 - 20 ha.) van Okegem.
Hun 9 kinderen waren :

1. Benedictus, geboren op 29 mei 1787 (volgt verder).
2. Angela, geboren op 8 oktober 1788.
3. Johannes Jacobus, genoren op 3 augustus 1790 en overleden op 14 september 1790.
4. JACOBUS JOSEPHUS, geboren op 16 december 1791. Amandus Viers fungeerde als peter in naam van abt Gisleen Van Havermaet, die op dat ogenblik gevlucht was naar Duitsland.

Waar en wanneer hij zijn humaniorastudiën begon, is niet met zekerheid geweten. Wel vonden we in het archief van het bisdom Gent een "Lijst van de jongelingen die zich voorbereiden op den geestelijken Staet" d.d. 24 mei 1811 en hierin staat J.J. Van Havermaet vermeld als leerling van de poësis te Gent. Die lijst vermeldt ook het tijdstip waarop de geestelijke roeping gekend was en dat was voor hem 1806. Misschien duidt dit het jaar aan waarop het de humaniorastudiën begon in het Seminarie van Gent. Op de lijst opgemaakt op 1 januari 1813, staat hij vermeld als student in de Theologie, wat doet ver-

onderstellen dat hij de priesterstudiën in 1812 aanving.
In het historisch overzicht las u reeds wat er in 1813 gebeurde in het Seminarie van Gent.
Samen met veel andere seminaristen werd J.J. Van Havermaet tot de krijgsdienst gedwongen en naar Wesel gestuurd.
Daar deze gebeurtenis zoveel ophef gemaakt heeft, willen we u graag een relaas geven van alles wat deze jonge mensen meegemaakt hebben.

De semenaristen naar Wesel (23).

De seminaristen en studenten die naar Wesel werden gestuurd, werden in twee groepen ingedeeld. Een groep van 57, allen uit het Scheldedepartement, waaronder Jacobus Josephus Van Havermaet, vertrokken op 19 augustus 1813.
Uit het Leiedepartement vertrokken 60 jongelingen.
Twee andere "zendingen" bestonden uit seminaristen waarvan het vertrek verdaagd werd omdat ze zich schuilhielden of om vrijstelling hadden verzocht. Deze groepen vertrokken uit Brugge en uit Gent respectievelijk op 25 en 26 augustus 1813.
Alles samen werden 148 dienstplichtigen naar Wesel gezonden.
Zij volgden dezelfde weg die de Franse regimenten vanuit Vlaanderen naar de versterkte stad Wesel namen. De reis duurde gewoonlijk een 12-tal dagen, 5 à 8 uur per dag marcherende, van de ene rustplaats naar de andere, met 2 tot 3 dagen volstrekte rust. De rustplaatsen waren voorzien te Aalst, Brussel, Leuven, Sint-Truiden, Tongeren, Maastricht, Maaseik, Roermond, Venlo, Gelderen en Wesel.
Om verwarring te vermijden werd bevel gegeven Gent te verlaten bij het krieken van de dag. Om 3 u 's morgens werden de gevangenen gewekt ; ze kregen ieder twee soldaten-broden en met slaande trommel vooroop, moesten ze opstappen tussen een haag van gendarmen en soldaten. De mannen die hen moesten begeleiden hadden bevel gekregen te schieten op al wie zou pogen te ontsnappen.
De seminaristen waren in burgerkledij, wat de indruk gaf dat een bende landlopers werd opgebracht in plaats van een groep recruten.

Hun intrede te Aalst maakte diepe indruk op de bevolking van de stad. Toen zij naar de gevangenis gebracht werden, gaf het volk uiting van zijn verontwaardiging. Uit vrees voor rellen onder de bevolking, besloot de bevelhebber dat de seminaristen tegen borgstelling, bij de inwoners van de stad mochten overnachten. De tocht van Aalst naar Brussel verliep op dezelfde wijze. Te Brussel namen de recruten voorgoed afscheid van ouders en vrienden die hen tot daar hadden vergezeld.

Van Brussel tot Wesel verliep de reis zonder merkwaardige voorvallen. Op 30 augustus trokken ze rond de middag de Rijn over en aan de overzijde zagen ze de sombere vestigingsmuren van Wesel, waar ze zouden worden opgesloten. Te Wesel aangekomen werden ze onmiddellijk naar het fort gebracht. In het kamp zelf werden de seminaristen ondergebracht in het algemeen depot van de "refractairen, de 25e legerafdeling" te Wesel.

De ellendige toestand van het fort, het onbehouwen gedrag van de andere gevangen, die hun spot en lasteringen niet spaarden, betekenden een wrange voorsmaak van wat onze jongens nog te wachten stond. Ze zouden hier acht maanden verblijven.

De citadel, die hen tot verblijfplaats moest dienen, was gelegen aan het westelijk uiteinde van de stad. Het was een schrikwekkende stadsvesting, door diepe grachten en hoge muren omringd en door vierhonderd kanonnen verdedigd.

Ze bevatte een uitgestrekte binnenplaats, omringd door enkele gebouwen voor de bestuurlijke diensten en door een reeks "kazematten" onder de wallen aangelegd. Deze kazematten, vochtig en slecht onderhouden, waren gedeeltelijk voorbehouden aan de soldaten ; de donkerste en ongezondste dienden tot verblijfplaats der gevangenen en tot tuchtplaats van de refractairen. waartoe de seminaristen behoorden.

Nadat de bevelhebber van het fort de Vlaamse seminaristen-refractairen hun verblijfplaats had aangeduid, liet hij ze toe in de stad levensmiddelen te gaan inkopen. Het nieuws over de aankomst van de soldaten-seminaristen verspreidde zich snel onder de katholieke bevolking van Wesel. Spoedig kwam de pastoor Schillings naar de citadel om de seminaristen moed en sterkte in te spreken. Deze tussenkomst was nuttig, aangezien er onder het Franse Bestuur, geen legeraalmoezeniers bestonden.

Verblijf van de seminaristen te Wesel.

Gedurende de eerste twee maanden bleven de seminaristen aan de reglementen voor de refractairen (dienstweigeraars) onderworpen. Ze kregen nl. een half rantsoen eten, weinig beddegoed en een "halve" soldatenkledij, zodat ze bijna op galeiboeven leken.
In hun nood zochten ze steun in hun godsdienstige praktijken en ontvingen talrijke brieven met aanmoedigingen van hun vroegere leraars en oversten. De brieven die de jonge mannen schreven werden met veel nieuwsgierigheid in het bisdom gelezen en konden een groot aantal mensen bewegen om financieel de bannelingen te steunen. In de meeste parochies hielden de pastoors omhalingen die belangrijke sommen opbrachten. Zo kon de deken van de dekenij Geraardsbergen (waartoe ook Okegem destijds behoorde) 630 fr. aan het bisdom overhandigen. Voorzichtige bemiddelaars brachten de gelden op hun bestemming.
Gedurende de maanden september en oktober 1813 was er angst en onzekerheid onder de seminaristen rond hun bestemming.
Volgens de bevelen van Keizer Napoleon, die toen te Dresden verbleef, moesten de seminaristen na hun opleiding naar Maagdenburg vertrekken. Dit bevel maakte deel uit van een algemeen plan dat erin bestond een zo groot mogelijk aantal soldaten samen te brengen op vooruitgelegen versterkte vestingen. Want van de Oostzee tot Bohemen maakte talrijke legerheden zich klaar om de Fransen uit alle delen van Duitsland terug te drijven. Verder was er ook sprake hen naar Bremen of Hamburg te sturen.
Van die plannen werd afgezien en eind oktober werd beslist hen in te schakelen in het verdedigingsplan van Wesel zelf.
Om zoveel mogelijk strijdende soldaten te hebben, besliste de afdelingsgeneraal op 29 oktober 1813 de seminaristen in de rangen van de dienstdoende soldaten onder te brengen. Van nu af krijgen de recruten het erg te verduren van de officieren, die hen met spotternijen en lasteringen bedenken. Gelukkig kregen enkele seminaristen een betere taak toegewezen omwille van hun kennis en goed gedrag.
Tijdens de laatste drie maanden van 1813 werden de Franse legers die in Duitsland verbleven zwaar getroffen door de besmettelijke ziekte "rode loop". Die epidemie trof ook de troepen die te Wesel gekazerneerd lagen. Eind september 1813 waren reeds meer dan dertig

seminaristen naar het gasthuis overgebracht, waar er verschillende gestorven zijn van uitputting en gebrek aan medische zorgen.
In de eerste helft van november 1813 naderden de voorposten van het Russisch en Pruisisch leger de oevers van de Rijn. In Wesel ingesloten wisten de seminaristen niets van de militaire gebeurtenissen die Wesel bedreigden. Ze ondervonden dat de waakzaamheid verslapte binnen de citadel. Vooraleer de stad, eind januari 1814, volledig omsingeld was door vijandelijke legers wisten er enkele seminaristen te ontsnappen. Dit verergerde de verstandhouding tussen oversten en seminaristen.

Terug naar de vrijheid.

De omsingeling van Wesel duurde nog verschillende weken ook na de nederlaag van Napoleon. Op 23 april 1814 werd een overeenkomst gesloten tussen de mogendheden betreffende de versterkte plaatsen aan de Rijn.
Op 1 mei 1814 werd de witte vlag gehesen op de hoogste toren van de citadel. De voorlopige Franse regering besliste dat de seminaristen uit het bisdom Gent terug in vrijheid gesteld werden.

Op 8 mei 1814 te 9 u trokken 38 seminaristen, waaronder J. Van Havermaet, opnieuw de Rijn over na acht maanden in ballingschap vertoefd te hebben in Wesel. Wellicht met veel pijn in 't hart om de vele slachtoffers die op het kerkhof te Wesel rustten.

Een blijvend aandenken te Gent. Herdenkingsfeesten.

In 1840 werd in de Sint-Jozefskapel van de Sint-Baafskathedraal een epitaaf (grafschrift) van de weggevoerden van 1813 geplaatst : het bestaat uit drie witmarmeren gedenkplaten waarop de wapenschilden en de naamlijst zijn aangebracht.

Op 29 juli 1863 werd met veel luister de 50ste verjaardag van de wegvoering van de seminaristen uit Gent herdacht.
Van de 56 nog overlevende weggevoerden waren 49 aanwezig op de herdenkingsplechtigheid. Zeven waren afwezig wegens ziekte of ouderdom. Jacobus Josephus Van Havermaet vertoefde op dat ogenblik in het rusthuis van Herdersem en kon door ziekte niet aan de plechtigheid deelnemen.

Op 30 juli 1913 werd de honderdste verjaring der ballingschap van de seminaristen van Gent en Brugge luisterrijk herdacht. Op het jubelfeest werd herinnerd aan het heldhaftig gedrag van de oversten en leerlingen van het seminarie van Gent in 1813.

In 1914 werd er op het kerkhof van Wesel een prachtig monument opgericht voor de gestorven seminaristen te Wesel. Dit monument, een werk van de Genste beeldhouwer De Beule, werd ingezegend door de toenmalige bisschop van Gent, Mgr. Stillemans.

Bij de diocenane bedevaart naar Onze-Lieve-Vrouw van Kevelaar in 1913 hadden de bedevaarders de gelegenheid een bezoek te brengen aan de graven van de jonge helden, die als slachtoffers van het dwangbewind van Napoleon in 1813 te Wesel gestorven zijn.

o

o o

J.J. Van Havermaet keerde in de loop van 1814 terug naar het seminarie om zijn studiën voort te zetten en werd priester gewijd op 8 juni 1816. Hij fungeerde vervolgens als ooderpastoor te Meerbeke, te Mere en te Herdersem. In december 1823 werd hij tot pastoor van Herdersem benoemd.
Om reden van ziekelijkheid kreeg hij in 1862 Joseph De Feyter als co-adjutor en ging wonen in een huis dat zijn eigendom was, samen met zijn zuster Cornelia Sophia, rechtover de pastorie.
Op 11 november 1861 ging het klooster van Herdersem van start in zijn huis. Twee zusters van Sint-Kruis-Winkel namen bij hem hun intrek om er een school en ouderlingen-tehuis te stichten.
De eerste ouderling die de zusters te verzorgen kregen was pastoor Van Havermaet. Op 9 september 1862 nam hij ontslag als pastoor en hij overleed te Herdersem op 24 februari 1865.

5. Felix Francicus, geboren op 10 december 1793, overleed ongehuwd te Okegem op 12 juni 1821.
6. Maria Rosalina, ° 11 mei 1796 en overleed in het krankzinnigengesticht te Sint-Gillis-Dendermonde op 3 januari 1847.
7. Narcissus Anselmus, ° 11 mei 1798, overleed op 20 ventose VII in zijn vaders huis op de Plaetse.»

8. Amelia Constantia ° 30 brumaire VIII (21 juni 1800) huwde met Pieter Jan Duerinck van Sint-Gillis-Dendermonde.

9. Cornelis Sofia, ° 15 januari 1802. Toen haar broer Jacobus Josephus pastoor te Herdersem werd, nam ze haar intrek in de pastorie om de huishouding te beredderen.
Zij schonk bij een akte van 23 juni 1861 aan de kerkfabriek van Herdersem een schoon huis en erve en verdere afhankelijkheden en gebouwen, 17 a 30 ca groot, rechtover de pastorie gelegen. De voorwaarde was dat de kerkfabriek ten eeuwigen dage jaarlijks op of omtrent de sterfdag tot haar zielelafenis een jaargetijde moest laten celebreren in de kerk van Herdersem. In 1861 verlaat ze samen met haar zieke broer pastoor de pastorie en vestigt zich in het pas opgerichte tehuis voor ouderlingen waar haar nicht en metekind overste was. Ze overleed in het klooster te Herdersem op 14 augustus 1873 en overleefde haar broer pastoor nog 8 jaar.
In haar testament stipuleert ze dat ze moet begraven worden met de hoogste dienst en op de uitvaart moeten twee zakken masteluinen brood aan de armen uitgedeeld worden.
Ze liet in 1870 op haar eigendom een kapel bouwen die toegewijd werd aan de H. Moeder Anna tot zielelafenis van Isabelle Haelterman, gewezen huisvrouw van haar broer burgemeester Benedict Van Havermaet. Deze kapel werd in 1928 afgebroken en op een andere plaats heropgebouwd. De gedenksteen, de enige herinnering aan de Van Havermaetes, werd als altaarsteen gebruikt.

IV. De volgende generaties wordt gevormd door de afstammelingen van Pieter Jozef, en Johannes Francis, zonen van Joannes Filippus en Benedictus zoon van Nicolaas.

a) Pieter Jozef Van Havermaet, geboren te Pamel op 23 maart 1791 huwde te Okegem met Bernardine Vernaillen (° Okegem 18 maart 1777 + 2 februari 1856) op 31 oktober 1817. Hij vestigde als landbouwer in het ouderlijk huis van zijn vrouw in de Rattenbergstraat.
Hij was een man van aanzien te Okegem want in de Hollandse tijd maakte hij van 1824 tot 1830 als schepen deel uit van de regentieraad, waarvan zijn kozijn Benedikt burgemeester was. Van 1842 tot 1862 was hij opnieuw schepen van Okegem en van 1868 tot zijn dood

maakte hij deel uit van de Kerkraad. Hij overleed op 14 oktober 1871.

Zij hadden twee kinderen :

- Petronella Jacoba, ° 11 oktober 1818, + 30 november 1818.
- Felix Franciscus, ° 2 januari 1820, + 8 juni 1822.

b) Joannes Franciscus Van Havermaet, geboren te Pamel op 16 juni 1793. Hij huwde op 23 november 1820 met Maria Anna Janssens van Okegem (1793-1848) en ging zich te Okegem in de Kattestraat, toen Ninoofse straat geheten, vestigen. Hij was eerst dienstbode en later werd hij landbouwer. Hij overleed te Okegem op 19 juni 1865.

Er waren 10 kinderen :

- Petronella Jacoba, ° 29 januari 1821, + 17 februari 1821.
- Johannes Baptista, ° 5 januari 1822, ongehuwd overleden op 1 september 1902.
- Maria Theresia, ° 21 september 1823, + 15 september 1834.
- Regina, ° 21 september 1825. Ze huwde met Cornelis De Winne, die in dienst was bij het bestuur van den ijzerenweg. Ze hadden ook een kleine boerderij.
- Johanna Petronella, ° 16 september 1827. Ze huwde in 1863 met Pieter Gits, landman te Pamel.
- Rosalia Constantia, ° 29 augustus 1829. Ze overleed te Okegem op 22 oktober 1913 en stond als landbouwster ingeschreven.
- Maria Josepha, ° 12 januari 1832, huwde in 1858 met Jan Baptist Asselman, landbouwer. Ze was als kantwerkster of bloemekesmaakster bekend en overleed op 21 december 1913.
- Isabelle, ° 27 februari 1834, huwde in 1873 met Stefanus Lambrecht van Outer afkomstig. Ze was ook kantwerkster, overleed op 22 februar 1911.
- Melania, ° 16 september 1836, + 4 januari 1848.
- Ursula, ° 8 juli 1939, overleed ongehuwd op 27 november 1892. Ze was landbouwster.

c) Benedikt Van Havermaet, geboren op 29 mei 1797, was burgemeester van Okegem van 1822 tot 1842. Onder zijn bestuur verkreeg ons land zijn onafhankelijkheid. In het Modern gemeentearchief bewaart men nog een bericht dat hij in augustus 1831 liet omroepen en uithangen waarin hij alle weerbare mannen van Okegem oproept om het grondgebied van Okegem met de wapens te verdedigen tegen het Hollandse leger dat in 1831 België binnengevallen was. Ook werd in 1842 de huidige kerk gebouwd en in de gedenksteen staat de naam van burgemeester Van Havermaet gebeiteld.
Hij huwde in 1826 met Isabella Haelterman, dochter van gewezen burgemeester Amandus Haelterman, pachter van het hof te Haezeleer. Ze overleed in 1830. Hij huwde voor de tweede maal met Sofia Walckiers (die in 1843 stierf) en voor de derde maal met Johanna Walraevens afkomstig van Sint-Kwintens-Lennik en die in 1855 overleed.
In de bevolkingsregister van 1847 staat hij als landbouwer en stoker opgetekend. Hij had toen twee meiden en drie knechten in dienst.
Er waren 4 kinderen uit het eerste huwelijk.

- Maria Carolina, ° 12 november 1826, + 29 november 1826.

- Isabella Rosalia, geboren op 14 februari 1828. Ze huwde in 1856 met Jan August Berlangee van Ophasselt. Hij vestigde zich te Okegem bij zijn schoonvader en maakte deel uit van de gemeenteraad van Okegem van 1863 tot 1873 en van de kerkraad.

- Albertus Josephus, ° 14 februari 1828, + 25 augustus 1830.

- Amandus Philippus, ° 5 augustus 1830, + 9 november 1830.

Uit deze opsomming leren we dat het jaar 1830 voor Benedikt Van Havermaet zeer rampspoedig geweest is : hij verloor in dat jaar niet alleen zijn vrouw Isabelle Haelterman maar ook 2 kinderen. Hij overleed te Okegem op 26 augustus 1874, geen mannelijke opvolger achterlatend.

Met deze figuur kunnen we de geschiedenis van de familie Van Havermaet besluiten, een familie die ongeveer 200 jaar lang in Okegem gevestigd bleef.

De hoeve, waarop enkele generaties Van Havermaetes verbleven hadden, behoorde bouwkundig tot het type van de 'gesloten hoeve'. De verschillende gebouwen waren in vierkant rondom een binnenplaats opgetrokken, waar zich waarschijnlijk in het midden de "messing" of mesthoop bevond. Een poort gaf de toegang tot de hofstede. (Zie detail van de kaart van 1810).

In de 19e en ook nog in het begin van de 20ste eeuw onderging de hoeve enkele ingrijpende veranderingen.
In 1850 liet Benediktus Van Havermaet in de buurt van de hoevegebouwen een stokerijgebouw oprichten en in 1852 liet hij een herconstructie van het gebouwencomplex uitvoeren. Hij liet een nieuw woonhuis optrekken dat afgezonderd stond van de andere hoevegebouwen.
In 1882 bracht Henri De Ro (van Ternat) als nieuwe eigenaar weer enkele veranderingen aan : hij liet de stokerij en enkele bijgebouwen afbreken.
In 1890 werd Pieter De Smet-Van den Berghe eigenaar van het hof maar niet voor lang. Want in 1903 kocht Cornelius De Vuyst-Houtman het "geleeg" en brengt opnieuw wijzigingen aan. Hij liet de stallen, die langs de straatkant stonden, afbreken en bouwde op die plaats een woonhuis, dat verhuurd werd. Hij liet ook het woonhuis vergroten dat hijzef betrok. Cornelius Jozef De Vuyst was gepensioneerd onderwijzer en gemeenteontvanger van Strijtem.
In 1923 wordt Patrice De Schepper eigenaar van de bedoening en brengt er op zijn beurt veranderingen aan.
Hij liet o.m. een typisch bijgebouw optrekken : een hoge duiventil waar een paard en ruiter als windwijzer geplaatst werden. Het paard werd vroeger aanzien als stormdier, het weerde bliksem en onheil af (24).
Van het landelijk herenhuis en omgeving maakte Gustaaf Renders een prachtige tekening. Deze kunstenaar zal op de Geschenkenbeurs ingericht door DF-Okegem op 8 en 9 december 1984 zijn werken tentoon stellen.

J.Van der Speeten

Primitieve kadasterkaart van 1810. De hoeve Van Havermaet is rechts van de kerk gesitueerd onder het nummer 402. Percelen 403 en 404 behoorden ook bij de hoeve.

Kaart Popp (± 1870). De hoeve van Benedikt Van Havermaet is gekadastreerd onder het nr. 486.

Voetnoten.

(1) MISPELON (M) Klim in jet stamboom. p. 5

(2) DE POTTER (F) & BROECKAERT (J) Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen. Reeks V, deel 3, Okegem, p.22-23.

(3) VERLEYEN (W) Dom Anselmus Van Havermaet, monnik van Affligem en zijn familie te Okegem. In Vlaamse Stam, jg. 1976, p. 635-642.

(4) VAN GASSEN (M) Geschiedenis van Ninove. Deel II, p. 566.

(5) DHONT (L) De Jozefijnse Omwenteling. In Algemene Geschiedenis der Nederlanden, deel 9, p. 142 en vgl.

(6) Voor dit overzicht hebben we gebruik gemaakt van de gegevens die in het werk voorkomen van STUYVER (P) Pastoor Emmanuel Beygaert. Mere 1979, p. 4-7.

(7) CLAEYS-BOUUAERT (F) Les seminaristes du diocèse de Gand à Wesel en 1813-1814. Avant-propos.

(8) BUTAYE (D) s.j. Aalst Sint Jozefscollege. Tentoonstellings-catalogus, p. 109.

(9) SOENS (E) De Latijnsche scholen te Geraardsbergen.

(10) R.A. Ronse Fonds Sint-Adriaansabdij Geraardsbergen nr. 5 (Obituarium 17e-18e eeuw).

(11) VAN BOXSTAELE (G) 900 jaar Sint-Adriaansabdij te Geraardsbergen p. 32.

(12) R.A. Brussel Fonds Generaal Gouvernement nr. 2284.

(13) Id.

(14) R.A. Ronse Fonds Sint-Adriaansabdij nr. 36.

(15) R.A. Ronse Fonds Sint-Adriaansabdij nr. 37.
(Met dank aan de heer L. Van der Paelt die voor ons de Latijnse tekst vertaalde.)

(16) VAN DER HAEGEN Gentse bibliografie. Deel IV, p. 213.

(17) D'HOKER-CLAEYS (A) De omwenteling van 1789-1790 in het Oosten en Zuidoosten van de provincie Oost-Vlaanderen. Land van Aalst, jg. 24, nr. 4-5, p. 149-207.

(18) R.A. Ronse Fonds Sint-Adriaansabdij nr. 39.

(19) R.A. Gent Oud Kerkarchief Aspelare nr. 163.

RG.

Renders G. Okegem 1984.

(20) PYPERS (J) Schetsen uit Aspelare, p. 54.

(21) R.A. Ronse Fonds Sint-Adriaansabdij nr. 38.

(22) VAN HERREWEGHEN (G) De Kam. DF-Klokje, jg. 1975, p. 115-124.

(23) Voor dit relaas hebben we dankbaar gebruik gemaakt van de bijdrage van RUYS R. Vier jongens van Wichelen te Wesel 1813-1814 die verscheen in Tijdschrift van de Heem- en Oudheidkundige Kring Wichelen, jg. 1981, nr. 4, p. 59-70.

(24) MERTENS (R) Het paard. In : Eigen Schoon en De Brabander, jg. 66 (1983), nr. 10-11-12, p. 429-444.

BIJLAGE.

Familieschets Van Havermaet te Okegem.

I. Jacobus (Van) Havermaet, fs. Philip (° Wieze 1664 + Okegem 1742
x Catharina De Biscop (....-1741)

1. Catharine (Okegem 1699-Pamel 1753) x Franciscus Van Droogenbosch
2. Jacomina Jacobina (1702-....) x Cornelius Jespers
3. Petrus (1704-....)
4. Anna (1706-....) x Thomas Cortvrindt
5. Jacobus (1709-1782) x Anna Catharina Schoonjans (volgt onder II)
6. Jacomina (1710-....)
7. Petronella (1712-....) x Louis Stefanus (Asse)

II. Jacobus Van Havermaet (1709-1782) meier
x Anna Catharina Schoonjans

1. Joannes (1746-1746)
2. Joannes Philippus (1747-1817) x Alexandrina Josepha Hendrickx (zie III)
3. Cornelius Jacobus (1749-1799) abt Sint-Adriaansabdij
4. Petronella Jacoba (1750-1794) x Joannes Hendrickx
5. Elisabeth (1752-....) x Joannes Franciscus Verbeken (Hekelgem)
6. Jacobus Amandus (1754-1791) priester
7. Nicolaes Elias (1756-1810) x Maria Ludovica Van der Poorten (Haaltert) (volgt onder III bis)
8. Petrus Joannes (1758-1814) monnik van de abdij van Affligem
9. Jacobus Hubertus (1761-....)

10. Joannes Hubertus (1763-1763)

11. Maria Catharina (1766-1767)

III. Joannes Philippus Van Havermaet (Okegem 1747-Pamel 1819)

x Alexandrina Josepha Hendrickx

xx Maria Anna Van Doorslaer

xxx Catharina Kestens

1. Joannes (1775-....)

2. Joannes Josephus (Pamel 1777-....)

3. Benedicte (Pamel 1781-....)

4. Petronella Jacoba (Pamel 1782-....)

5. Nicolaes (Pamel 1786-....)

6. Maria Ludovica (Pamel 1789-....)

7. Petrus Josephus (Pamel 1791-Okegem 1871) (volgt onder IV)

8. Johannes Franciscus (Pamel 1793-....) (volgt onder IV bis)

III bis Nicolaes Elias Van Havermaet (1756-1810) meier

x Maria Ludovica Van der Poorten (Haaltert)

1. Benedictus (1787-1874) (volgt onder IVter)

2. Angela (1788-....)

3. Joannes Jacobus (1790-1790)

4. Jacobus Josephus (Okegem 1791-Herdersem 1865) priester

5. Felix Franciscus (1793-1821)

6. Maria Rosalina (Okegem 1796-Dendermonde 1847)

7. Narcissus Anselmus (1798-1799)

8. Amelia Constancia (1800-...) x Pieter Jan Duerinck, Sint-Gilles-Dendermonde

9. Cornelia Sofia (Okegem 1802-Herdersem 1873)

IV. Pieter Josephus Van Havermaet (Pamel 1791-Okegem 1871) schepen

x Bernardine Vernaillen (1777-1856)

1. Petronella Jacoba (1818-1818)

2. Felix Franciscus (1820-1822)

IV bis Johannes Franciscus Van Havermaet (Pamel 1793-Okegem 1865)

x Maria Anna Janssens (1793-1848)

1. Petronella Jacobus (1821-1821)
2. Joannes Baptista (1822-1902)
3. Maria Theresia (1823-1834)
4. Regina (1825-1907) x Cornelis De Winne
5. Johanna Petronella (1827-....) x Pieter Gits
6. Rosalia Constantia (1829-1913)
7. Maria Josepha (1832-1913) x Jan Baptist Asselman, landbouwer
8. Isabelle (1834-1911) x Stefanus Lambrecht, Outer
9. Melania (1836-1848)
10. Ursula (1839-1892)

IV ter Benedikt Van Havermaet (1787-1874) Landbouwer, genever-stoker, burgemeester

x Isabella Haelterman (1795-1830)

xx Sofia Walckiers

xxx Johanna Walravens, Sint-Kwintens-Lennik

Vier kinderen uit het eerste huwelijk :

1. Maria Carolina (1826-1826)
2. Isabella Rosalia (1828-....) x Jan August Berlangee, Ophasselt
3. Albertus Josephus (1828-1830)
4. Amandus Philippus (1830-1830)

INFORMATIE

Sint Jozefskapel ingezegend.

In 1977 werd terug een van onze stemmige landelijke gebouwtjes opgeofferd aan een plan van "openbaar nut". De Sint-Jozefskapel, die dromend tussen vermolmde bomen de wandelaars op de Eversemse wegeltjes tot verpozen uitnodigde, werd gesloopt voor de aanleg van een sociale woonwijk.
Mensen die niet graag dit typisch plekje zagen verdwijnen, hebben toen de wens uitgesproken : "Mocht dit kapelletje ooit eens herrijzen, ingeplant in de nieuwe wijk".
De C.V.P.-Okegem heeft hiervoor de nodige stappen gedaan en bekwam van de bouwmaatschappij "Veilig wonen", die een deel van de woonwijk Eversem realiseerde, dat ze de kapel opnam in haar bouwplan. In 1983 was het eindelijk zover.
"Veilig wonen" was akkoord om op een lapje grond een kapel te laten bouwen, en vervulde ook alle bouwformaliteiten. De maatschappij bekwam van het Schepencollege van Ninove op 27 april 1983 de toestemming tot "het herbouwen van een veldkapel".
In de zomer van 1983 begon dan een groep vrijwilligers met de heropbouw van de kapel.
Om het materiaal te bekostigen werd een mooie ets van de oude kapel van de hand van Christiane Vernaillen uitgegeven. Op die manier konden heel wat mensen hun "steentje" bijbrengen tot de opbouw van de nieuwe kapel.
De kapel werd gebouwd langs de Prof. Van Vaerenbergstraat aan het begin van de woonwijk, bij de Neerbeek, die gelukkig voor de plaatselijke bewoners ook "uitgebuisd" werd.
Nog voor de winter intrad was de ruwbouw af en op het smeedijzeren kruis, dat door de Heemkring Okegem gered was uit de afbraak werd de "mei" gestoken.
Het lag ook in de bedoeling van de "bouwheren", naar aloud gebruik deze kapel plechtig te laten inzegenen. Daar het om een Sint-Jozefskapel ging, was het dus aangewezen dat ze rond het feest van Sint-Jozef (19 maart) zou ingewijd worden.
Een comité, waarin heel wat mensen uit Eversem zetelden, nam de voorbereiding hiervan op zich en stelde een feestprogramma op.

De bevolking van Okegem werd uitgenodigd om de plechtige inzegening van de nieuw gebouwde kapel bij te wonen en daarna aanwezig te zijn op de inhuldigingsplechtigheid in de Kloosterzaal.
Op 17 maart 1984 werd tijdens de Eucharistieviering van 18 u. een beeld van Sint-Jozef (spijtig genoeg niet het oorspronkelijke) gewijd door pastoor Wim Van Avermaet. Na de mis werd dat beeld naar de plaats van de nieuwe kapel gedragen. De Koninklijke Fanfare "Eendracht is macht" en een grote menigte gelovigen begeleidde dit beeld tot aan de kapel. Ter plaatse werd het Sint-Jozefsbeeld in de kapel geplaatst en werd deze ingezegend. De Okegemse jeugd bracht hierbij een passende bloemenhulde.
Daarna trok een grote groep mensen naar de Kloosterzaal waar Piet Vernaillen, namens het Comité, iedereen hartelijk verwelkomde. Heemkring Okegem verleende aan deze heuglijke viering ook zijn medewerking. Ze had een diamontage klaargemaakt en Herman Van Isterdael schetste aan de hand van een veertigtal mooie dia's de historiek van de oude kapel.
Aan het woord kwam verder Edmond Nijs, die vooral de procedure van de Aalsterse bouwmaatschappij Veilig wonen om in Eversem een sociale woonwijk aan te leggen toelichtte en bondig de historiek van de gevoerde onderhandelingen besprak.
Piet Vernaillen dankte vervolgens de vele mensen die aan de kapel hun medewerking hadden verleend. Hij citeerde o.m. Hubert Soens, die de stenen van Aspelare naar Okegem aanbracht ; Roland Vleeschouwer en Marcel Van den Brande die de kapel metselden, geholpen door Cyriel Eylenbosch, Victor Bourgeois en Freddy Van Eeckhout ; Philemon Bronselaer die het stukadoorwerk deed ; Richard Gies die het schrijnwerk verrichtte ; Gaston Ruysseveld die het ijzeren hekje smeedde ; Freddy Van Eeckhout en Cyriel Eylenbosch die het Sint-Jozefsbeeld restaureerden ; Maria Gies-De Bruyn die de originele vazen en kandelaars terugschonk.
Vervolgens overhandigde Gaston Ruysseveld de sleutel van de kapel aan de pastoor en stond door dit symbolisch gebaar de kapel af aan de parochie, die voor het onderhoud zal instaan.
De pastoor belsoot deze huldiging met een korte toespraak waarin hij vooral de betekenis van een kapel in het parochiaal leven beklemtoonde. Hij nodigde tenslotte de aanwezigen uit een glaasje te drinken op het welslagen van deze onderneming.

Na de receptie werd er bij een gezellig onderonsje nog lang nagepraat over deze heuglijke gebeurtenis.

o

o o

O.C.M.W.-Dienstencentrum te Okegem.

Op 22 juni 1984 werd het Dienstencentrum van het O.C.M.W.-Ninove officieel opengesteld door voorzitter Johnny Timmermans in aanwezigheid van tal van prominenten en heel wat 60-plussers van Okegem. Dit dienstencentrum werd geïnstalleerd in een splinternieuw gebouw opgericht in de Fonteinstraat 35 te Okegem.
In zijn openingstoespraak ging voorzitter J. Timmermans even in op de voorgeschiedenis en de bouwgeschiedenis van dit centrum.
We vinden het nuttig wat uitvoeriger hierop in te gaan.

Van recreatiehuisje tot dienstencentrum.

De eerste idee hiervan kwam van de vroegere C.O.O. van Okegem die reeds in 1974 een recreatiehuisje voor bejaarden beoogde. Reeds geruime tijd liep de toenmalige voorzitter van de C.O.O., Jan Ardans, met de idee in het hoofd dat er iets speciaals diende gedaan voor de ouden van dagen van Okegem. Nadat hij bij de arrondissementscommissaris en bij het provinciaal gouvernement zijn licht had opgestoken, werd zijn voorstel op 5 augustus 1974 in de raadsvergadering besproken, waarop ook Albert Cornelis, Kamiel De Saeger, Frans Van Snick en Marcel De Dier aanwezig waren. Hij stelde nl. de leden voor een principesaanvraag voor het bouwen van een recreatiehuisje ten behoeve van de ouden van dagen in te dienen bij het Provinciebestuur. Die aanvraag werd aldus gemotiveerd. Okegem telt momenteel (1974) 251 vrouwen en mannen boven de 65 jaar, daarbij horen nog 63 vrouwen tussen de 60 en 65 jaar, waaronder meerdere alleenstaanden. In de gemeente is, met uitzondering van enkele rustbanken geen lokaal beschikbaar waar die mensen bij minder gunstige omstandigheden kunnen samenkomen.

De commissie aanziet het als haar plicht niet alleen op materieel gebied, maar ook op moreel en psychisch gebied bij te dragen tot het welzijn van de mensen. De commissie kan het financieel aan want ze beschikt over meer dan 2 miljoen aan belegd geld, en kan dus op korte termijn over de nodige fondsen beschikken voor de verwezenlijking van dit plan.
De gemeenteraad van Okegem verleende aan die aanvraag gunstig advies op 30 september 1974.
Met het principieel akoord van het Departement van Volksgezondheid stelde de C.O.O. op 5 mei 1975 ingenieur G. Asselman van Liedekerke aan voor het opmaken van een voorontwerp voor de bouw van een recreatiehuisje voor bejaarden.
Vooraleer een definitief voorontwerp op te stellen werd eerst om inlichtingen gevraagd bij de diensten van Volksgezondheid.
Op 30 juni 1975 verklaarde de C.O.O. zich akkoord met het voorontwerp voor de oprichting van een Bejaardencentrum, dat ook door het Schepencollege gunstig geadviseerd werd en ingediend werd bij het Provinciebestuur.
Medio september 1975 meldde het Departement van Openbare Werken dat geen opmerkingen van stedebouwkundige aard werden gemaakt. Dit liet de C.O.O. toe een ontwerp voor het oprichten van een dienstencentrum voor bejaarden te laten opstellen. Dit ontwerp werd dan in januari 1976 aan de bevoegde overheid overgemaakt voor definitieve goedkeuring.
We hebben nog niet gemeld dat het dienstencentrum zou gebouwd worden op een perceel weiland, gekadastreerd onder het nr. 787b met een oppervlakte van 31 a 90 ca. Volgens het gewestplan was dit perceel gelegen binnen de woonzone op amper 200 m van de kerk en dorpplaats. Het paalde met een breedte van ± 20 m aan de Fonteinstraat en was dus volwaardige bouwgrond.
Op 30 mei 1976 neemt de C.O.O. akte van de aanpassing van het ontwerp door de Gouverneur en geeft de architect opdracht het ontwerp aan te passen. Dit gewijzigd ontwerp werd dan in november 1976 ingediend bij het provinciebestuur dat er zijn goedkeuring aan verleende. Eind januari 1977 zette Stedebouw het sein op groen door zijn "zegen" aan het ontwerp te geven.
Op 23 maart 1977 gaf minister De Saeger machtiging aan de C.O.O. voor de oprichting van een klein dienstcentrum voor bejaarden,

waarvan de totale kosten geraamd werden op ruim 4 miljoen frank. Nu kon men uiteindelijk overgaan tot de aanbesteding van dit gebouw. Maar daar het mandaat van de C.O.O.-Okegem ten einde liep op 31 maart 1977 en op 1 april 1977 de nieuw verkozen O.C.M.W.-raad in functie trad, moest dit bestuur de zaken verder afhandelen. Daar deze raad met heel wat problemen van Ninove en deelgemeenten geconfronteerd werd, zijn de plannen van het Dienstcentrum in de onderste lade geraakt.

Heel wat invloed is toen aangewend om het O.C.M.W. te bewegen toch maar met de verwezenlijking van dit centrum te beginnen. In het berichtenblad van de C.V.P.-Okegem nr. 6 december 1977 meldde het bestuur aan de bevolking dat de zaken er goed voor stonden. In dit bericht werden ook inlichtingen verstrekt over de kostprijs van dit gebouw (meer dan 5 miljoen) en de wijze van financiering. De C.O.O. had gezorgd voor een goed aangelegde bouwreserve : ruim 2 miljoen frank aan obligaties en ruim 3 miljoen frank opbrengst van de verkoop van gronden te Liedekerke gelegen. Dus alle kosten konden mét dit kapitaal gedelgd worden en er hoefden geen staats-subsidies aangevraagd.

Begin 1978 gaf het O.C.M.W. aan ir. G. Asselman opdracht een nieuwe aanvraag op te maken voor het bouwen van een ontmoetingscentrum voor bejaarden. Intussentijd was de raming van de werken reeds opgelopen tot een slordige 6 miljoen frank. Die raming werd door het O.C.M.W. aangenomen en er werd machtiging gevraagd om de werken in aanbesteding te geven. Doch de gouverneur vraagt echter in december 1978 de aanpassing van het bijzonder bestek aan de nieuwe reglementering inzake overheidsopdrachten alsmede de goed-keuring van het schepencollege voor het werk waarvoor geen staats-subsidies werden aangevraagd.

Na openbare aanbesteding werd door het O.C.M.W.-Ninove beslist op 1 juni 1979 de bouw van het centrum toe te wijzen aan de firma Kieckens van Denderhoutem voor een bedrag van 5.401.627 frank. Toen de startproblemen eenmaal overwonnen waren, kon dan eindelijk de eerste steen worden gelegd. De ruwbouw was in korte tijd klaar, langer duurde de binnenafwerking. Eind 1980 was het centrum klaar. De kostprijs liep echter hoger op dan voorzien : circa 8 miljoen had de bouw van dit centrum gekost, zodat het O.C.M.W.-Ninove zorgen had met de aanvullende financieringsmiddelen.

Bestemming in het gedrang.

Tot grote verbazing en terleurstelling van vele belangstellenden in Okegem werd op 19 maart 1981 de bestemming van dit gebouw op de raadszitting van het O.C.M.W. besproken.
Dit bestuur drukte bij het Departement van Volksgezondheid de wens uit om het gebouw te mogen omvormen tot een klein rustoord voor een tiental valiede bejaarden. Die wens werd gestaafd door een onthutsende vaststelling : "... Alle leden vinden dat dit gebouw niet doelmatig werd ingepland voor een onthaalcentrum en uit ingewonnen inlichtingen blijkt dat dit centrum weinig bijval zal kennen".
Volksgezondheid antwoordde reeds op 26 mei 1981 dat het niet akkoord gaat om de bestemming te wijzigen en vraagt het Dienstencentrum ten spoedigste open te stellen voor de bejaarden en de nodige inspanningen te leveren om door de organisatie van wel overwogen en aangepaste activiteiten dit centrum nuttig en aantrekkelijk te maken voor de belanghebbende bevolking.
Het O.C.M.W.-Ninove was niet zo gelukkig met dit kordate antwoord van het Ministerie en wou op de een of andere manier dit gebouw kwijt. Daarom stelde het bestuur aan het schepencollege voor dit gebouw aan te kopen, wat dan door het Stadsbestuur als een buurthuis opengesteld zou kunnen worden ten behoeve van de plaatselijke verenigingen.
Op de agenda van de gemeenteraadszitting van 8 oktober 1981 had het College twee punten ingeschreven die verband hadden met deze zaak nl. :

punt 22 : Buurthuizen : gemeentehuis en schoolgebouw te Okegem - voorstel tot sloping.

punt 23 : Patrimonium : aankoop ontmoetingscentrum O.C.M.W. te Okegem - principsbeslissing.

Het schepencollege stelde dus voor het gemeentehuis en schoolgebouw van Okegem te slopen en de aldus vrijgekomen grond in 4 loten te verkavelen. Daardoor werd de noodwendigheid geschapen om een nieuw buurthuis in te richten, dienend voor de administratie en de verenigingen.
Daar bepaalde raadsleden van oordeel waren dat voorafgaandelijke

plaatsbezichtiging meer dan noodzakelijk was, werden voormelde punten 22 en 23 verdaagd.
Hier dient speciaal vermeld dat gemeenteraadslid Eugeen Neukermans heel wat druk heeft uitgeoefend op het stadsbestuur om van die plannen af te zien.
Vermelden we ook nog dat in de loop van de jaren 1981, 1982 en 1983 heel wat plaatselijke verenigingen dit centrum gebruikt hebben voor hun bijzondere activiteiten. Zo organiseerde Heemkring Okegem er op 31 mei 1981 de gouwdag van de Oostvlaamse kringen voor Heemkunde. De B.G.J.G. gebruikte de zaal voor tafeltennistornooien. De K.V.L.V. gaf er een receptie bij de viering van hun 25-jarig bestaan. Davidsfonds Okegem hield er een Geschenkenbeurs in en de Chiromeisjes kregen toelating om er 's zondags hun activiteiten te houden.
Toen in 1983 de nieuwe O.C.M.W.-raad geïnstalleerd was, werd de zaak van het Ontmoetingscentrum opnieuw aangepakt. De nieuwe raad opteerde tenslotte na heel wat inlichtingen ingewonnen te hebben voor een "Dienstencentrum".

Het Dienstencentrum : ontstaan en doelstellingen.

De bejaardenpolitiek beperkte zich in ons land tot het begin der zeventiger jaren tot pensioen en rusthuizen. De bestaande rusthuizen gaven overheid en familie een "opgeruimd staat netjes" oplossing zonder rekening te houden met de welzijnsproblematiek van de erin opgeborgen bejaarden.
Het zoeken naar meer aangepaste oplossingen voor de derde leeftijd bracht nieuwe ideeën als aangepaste woningen, studio's en serviceflats. De bejaarden leven er vrij, tussen eigen meubelen en in een eigen, meestal onderhoudsarme woning. Om hen daar zolang mogelijk te houden, moeten ze kunnen beschikken over diverse te verlenen diensten en over collectieve ontspanning om het vereenzamingsproces tegen te gaan.
Deze ideeën vormden ontstaan en doelstellingen van de dienstencentra : instellingen waar bejaarden naar toe kunnen voor ontspanning en vorming en van waaruit gecoördineerde diensten vertrekken. In principe zou men al kunnen gewagen van een dienstencentrum dat over geen specifiek gebouw beschikt, maar wel diensten

aan huis organiseert en dat de bejaarden tracht te verenigen in bestaande lokalen in de gemeente.
In ons land zijn degelijk uitgebouwde dienstencentra al tot stand gekomen in West-Vlaanderen, in Gent, rond Antwerpen en te Ninove (Okegem), wat dus een primeur is voor de ganse agglomeratie.
Gebrek aan subsidiëring heeft helaas de werkelijke uitbouw van deze centra belemmerd.

Het Dienstencentrum van Ninove : inrichting.

In zijn openingstoespraak somde voorzitter J. Timmermans een hele waaier activiteiten op die mogelijk aan bod kunnen komen : paramedische begeleiding (b.v. voetverzorging), verstrekken van sociaal en juridisch advies, diensten aan huis, ontmoeting en ontspanning, bewegingsmogelijkheden (turnen, wandelingen, ...) culturele activiteiten (voordrachten, muziekbeluisteren, beoefenen van hobby's, ...).
Hij beklémtoonde dat het centrum voor alle Ninoofse senioren open staat, die wensen gebruik te maken van de aangeboden dienstverleningen en ontspanningsmogelijkheden.
Het centrum wordt beheerd door het O.C.M.W. die de algemene leiding toevertrouwde aan Daisy De Vierman, diensthoofd van de sociale dienst van het O.C.M.W. Als bijzondere medewerkers zijn aangesteld Wilfried Monté, centrumleider en juridisch raadgeven en Peggy De Brauwer, maatschappelijk werkster. Ook staan een diëtiste, een kinisitherapeut en hobbyleidsters ter beschikking van de 60-plussers.
Voorzitter J. Timmermans beloofde ook nog iets te zullen doen om de ontspanning buiten het gebouw te laten functioneren.
Het O.C.M.W. wil de ruimte achter het gebouw omvormen tot een wandelpark met rustbanken en er ook een bol- en petanquebaan aanleggen.
In zijn dankwoord vermeldde hij heel speciaal de brouwerij Alken-Kronenburg die met het O.C.M.W. een contract afsloot voor het leveren van dranken. In ruil hiervoor plaatste de brouwerij de tapinstallatie, tafels en 150 stoelen.
Hij hoopte dat vooral de 60-plussers van Okegem de gedane inspanningen zullen waarderen en ruimschoots gebruik maken van de hen

aangeboden diensten.

(°) Voor dit artikel hebben we gebruik gemaakt van de openingstoespraak die voorzitter Johnny Timmermans hield en die hij ons ter inzage gaf. Ook ontleenden we enkele gegevens uit het artikel van A. De Riemaeker : "Bestemming gezocht voor een nieuwbouw" dat verscheen in 'De Denderklok' van 30 oktober 1981.

o

o o

Okegem krijgt een buurthuis.

Met lede ogen heeft de Okegemse bevolking moeten toezien hoe een stukje van haar patrimonium geleidelijk tot een bouwvallig krotgebouw verviel.
Dit jaar is daar gelukkig verandering ingekomen.
Immers vanaf begin september is de oud-gemeenteschool een bouwwerf geworden waar stadswerklui de gebouwen een grondige opknapbeurt geven.
Dit is een initiatief van schepen Freddy Van Eeckhout, die een ontwerp door het Stadsbestuur liet goedkeuren.
Hoofdzakelijk met eigen middelen (een B.T.K. project werd reeds goedgekeurd) zal de stad het oud-gemeentehuis en de oud-gemeenteschool ombouwen tot een buurthuis.
Er is een zaaltje voorzien (door samenvoeging van twee klaslokalen,) een keukentje, twee kleine vergaderlokaaltjes en een lokaal voor de bibliotheek. Verder wordt sanitair en centrale verwarming aangebracht. De bestaande speelplaats wordt geplaveid en de gevels, samen met de omgeving, worden verfraaid.
Een verwaarloosd gebouw wordt dus binnenkort een volwaardig buurthuis, dat ter beschikking zal gesteld worden van de plaatselijke verenigingen.
Het ligt ook in de bedoeling van schepen Van Eeckhout een buurthuisraad samen te stellen met personen van de verenigingen en geïnteresseerde inwoners, die moeten instaan voor de goede werking van het buurthuis.
We hopen u in de volgende jaargang de historiek van de oud-gemeenteschool te geven.

Amateurs-wijnmakers van Okegem laureaten.

In het laatste nummer van vorige jaargang meldden we u dat er te Okegem wijnmakers waren die met hun "produkten" hoge onderscheidingen verdiend hadden.
In 1984 is dit weerom gebeurd. Onze kringleden Urbain Van den Spiegel en José Van Damme kaapten heel wat prijzen weg.

Op het provinciaal kampioenschap van het Nationaal Verbond der Vlaamse Wijnmakersgilde gehouden te Geraardsbergen op 23 juni 1984 bekwamen ze een eerste prijs in de klasse tafelwijn wit en een tweede prijs in het algemeen klassement alle categorieën.

Op het nationaal kampioenschap van Vlaamse amateurs-wijnmakers gehouden te Ternat op 7 oktober 1984 werden voornoemde wijnmakers tot laureaten uitgeroepen en kregen de prijs van het Ministerie van Landbouw.

Op het internationaal kampioenschap, waaraan wijnmakers van België, Nederland en Engeland deelnamen en dat dit jaar ingericht werd door de Zeeuwse Wijngilde Vlissingen op 22 september 1984 kregen onze Okegemse wijnmakers een eerste prijs voor hun "witte tafelwijn droog" en een eerste prijs "witte tafelwijn alle categorieën".

We feliciteren van harte onze wijnmakers met deze hoge onderscheidingen.

o

o o

Aan onze leden.

1. Bibliotheek- en documentatiecentrum Heemkring Okegem.

Als extra-nummer ontving u de catalogus van onze bibliotheek en documentatiecentrum. De bedoeling hiervan was aan onze leden en belangstellenden te melden over welke rijke documentatie Heemkring Okegem reeds beschikt en dit materiaal ter beschikking te stellen van de gemeenschap. Hierop kwamen reeds vele positieve reacties : heel wat leden en zelfs niet-leden kwamen bij onze archivaris en bibliothecaris Herman Van Isterdael aankloppen

voor ontlening van werken. We mochten ook belangrijke "giften" noteren, zodat de catalogus reeds voorbijgestreefd is.
We zullen daarom elk jaar een lijst publiceren van de aanwinsten.
De bibliotheek is momenteel ten huize van H. Van Isterdael Idevoordelaan 23 9400 Okegem (gezien de verbouwingswerken aan het gemeentehuis) en kan geraadpleegd worden de zondagvoormiddag van 10 tot 12 u of na telefonische afspraak 's avonds na 19u. (tel. 054/32 23 02)

Lidgeld 1985.

Met dit dubbel nummer besluiten we de negende jaargang van onze Mededelingen.
Zoals in de voorgaande jaargangen hebben we getracht u boeiende en leerzame informatie te bezorgen over Okegem.
Gewoontegetrouw komen we met dit nummer aankloppen voor de betaling van het lidgeld. Het bestuur besliste ondanks de algemene tendens van prijsstijging, het lidgeld ongewijzigd te laten : 150 frank voor de gewone leden en minimum 250 frank voor de ereleden en beschermleden.
Het bestuur hoopt nochtans dat vele leden met een ruimere bijdrage de werking zullen valideren.
Bij dit nummer bevindt zich een overschrijvingsformulier waarmee de leden die niet in Okegem wonen hun bijdrage kunnen vereffenen.
Bij voorbaat dank voor uw medewerking en steun.